

LUONNOS

Laaja hyvinvointikertomus

Hyvinvoinnin tila vuosina 2023–2025 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026–2029

Vimpelin kunta

Kunnanhallitus 24.8.2026 § 150 // Kunnanvaltuusto 21.9.2026 § 39

22 / 9 2026

Sisällysluettelo

HYVINVOINTIKERTOMUS 2023-2025.....	3
1 Johdanto.....	3
2 Huomiot aiemmasta laajasta hyvinvointikertomuksesta.....	4
3 Kunta hyvinvoinnin ja terveyden ympäristönä	6
3.1 Vimpelin väestörakenne	6
3.2 Väestön tulotaso ja koulutus	8
3.3 Väestön työllisyys ja työttömyys	9
3.4 Osallisuus: Äänestysaktiivisuus ja rikokset	11
3.5 Sairastavuus ja tapaturmaindeksi.....	11
3.6 TEAvisari.....	12
3.7 HYTE-kerroin.....	14
3.8 Yhteenveto kunnan yleistilanteesta ja toimenpiteet vuonna 2025	17
4 Lapset ja nuoret	18
4.1 Lasten ja nuorten elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi	19
4.2 Lasten ja nuorten terveydentila ja elintavat	20
4.3 Lasten ja nuorten osallisuus ja turvallisuus	24
4.4 Yhteenveto lasten ja nuorten terveydestä ja toimenpiteet vuonna 2025.....	25
5 Työikäiset.....	27
5.1 Työkyvyttömyys, sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke.....	27
5.2 Yhteenveto työikäisten terveydestä ja toimenpiteet vuonna 2025.....	29
6 Ikäihmiset.....	31
6.1 Asuminen ja hoitojaksot	31
6.2 Yhteenveto ikäihmisten hyvinvoinnista ja tehdyt toimet vuonna 2025.....	33
7 Hyvinvointikertomus 2023–2025 johtopäätökset.....	33
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2026-2030	35
1 Johdanto.....	35
1.1 Seuranta.....	36
2 Lapset ja nuoret	36
3 Työikäiset.....	42

HYVINVOINTIKERTOMUS 2023-2025

1 Johdanto

Kunnan on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021, 6§) mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, asetettava strategiset tavoitteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja määriteltävä toimenpiteet tavoitteiden täyttämiseksi. Lain mukaan kunnassa täytyy seurata elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin ja alueittain. Näistä teemoista on raportoitava vuosittain valtuustolle. Valtuustokausittain on myös tehtävä laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Hyvinvointikertomus on kunnan työväline strategiatyön, toiminnan ja talouden suunnittelun sekä poliittisen päätöksenteon tueksi. Hyvinvointikertomus kattaa katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin, arvion hyvinvointia edistävästä toiminnoista. Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on poikkihallinnollista toimintaa sekä paikallisten ja alueellisten toimijoiden välistä yhteistyötä. Vuonna 2025 työllisyys- ja elinkeinotoimiston muutos toi työllisyyden ja yritysten kasvua tukevat palvelut osaksi kuntien tehtäviä. Muutoksen takia Vimpelin kunta liittyi Kuntayhtymä Kymppiin ja Kympin työllisyysalueeseen.

Vimpelin aiempi laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021–2025 esiteltiin valtuustolle 12.2.2024. Vaikka suunnitelmaosuus jäi osin uupumaan, Vimpelissä on toteutettu paljon terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa kuntastrategian terveys- ja hyvinvointitavoitteiden mukaisesti. Terveyden edistämisen toimenpiteitä tarkastellaankin 2022–2025 kuntastrategian (taulukko 1) ja muuten kerättyjen tietojen avulla.

Vimpelin Kuntastrategia 2022–2025 Terveys- ja hyvinvointitavoitteet: 6. Vapaa-aika, kulttuuri, hyvinvointi ja terveys: Vimpeli tarjoaa monipuolisia kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluita, sekä sitoutuu edistämään ennaltaehkäiseviä hyvinvointi- ja terveyspalveluita.	1. Kunta sitoutuu edistämään fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä terveyspalveluita/ennaltaehkäiseviä palveluita.
	2. Palvelut ovat helposti saavutettavissa, edullisia, sekä suunnattu kaikille eri ikäluokille
	3. Kunta sitoutuu edistämään nuorten tasavertaisia mahdollisuuksia harrastaa perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Vimpeli kehittää ”harrastus takuu”-mallin, joka takaa jokaiselle nuorelle mahdollisuuden urheilla ja harrastaa. Tätä varten kunta kehittää oman rahoitusinstrumentin.
	4. Ikäihmisille tarjotaan maksuttomia liikuntamahdollisuuksia.

Taulukko 1: Vimpelin 2022–2025 kuntastrategian terveys- ja hyvinvointitavoitteet.

Tämä hyvinvointikertomus kattaa kuvauksen Vimpelin väestön terveyden ja hyvinvoinnin tilasta vuonna 2025, sekä suunnitelman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteistä seuraavalle valtuustokaudelle 2026–2029. Hyvinvointikertomus perustuu HYTE-kertoimeen, TEAviisariin sekä Tilastokeskuksesta ja Sotkanetistä saataviin tietoihin. Hyvinvointikertomuksen tietoja tarkastellaan yleisesti terveyden, talouden ja elinvoiman osalta sekä väestöryhmittäin, lapset ja nuoret, työikäiset ja ikäihmiset huomioiden.

Raportissa vastataan ensisijaisesti hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältöihin, mutta lisäksi huomioidaan hälyttävimmät tulokset Vimpelin kuntastrategian, edellisen hyvinvointikertomuksen ja indikaattoreiden tarkastelun pohjalta, jotta laaja hyvinvointisuunnitelma pystytään laatimaan. Tämän hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman inspiraationa on käytetty Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kertomuksia ja suunnitelmia rakenteen hahmottamiseksi. Vimpelin tietoja vertaillaan kansalliseen tasoon ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tasoon. Lisäksi työllisyyttä ja sairastavuutta verrataan Järvisseudun kuntien tasoon.

2 Huomiot aiemmasta laajasta hyvinvointikertomuksesta

Aiempi laaja hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 valmistui vuonna 2024. Suunnitelma sisälsi kattavan kuvauksen Vimpelin asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tilan muutoksesta kuluvalle valtuustokauden aikana. Useimmat vertailuarvot olivat vuoden 2021–2023 datasta. Silmiinpistävät hyvinvoinnin ja terveyden tilan nostot olivat erityisesti nuorten kokeman terveydentilan heikkeneminen, muutokset nuorten elintavoissa, mielenterveysongelmien merkitys nuorten ja työikäisten elämässä sekä ennalta ehkäisevään päihdetyöhön panostamisen tarve. Lisäksi nuorille suunnatun kyselyn mukaan harrastuksia

vailla olevista nuorista yli 50 % (n=32) haluaisi harrastaa jotain. Taulukkoon 2 on tiivistetty huomiota herättäviä terveydentilan muutoksia.

Aiemman hyvinvointisuunnitelman konkreettisten toimien ja tavoitteiden kirjaamisen puute on voinut aiheuttaa vähäisempää terveyden edistämisen toimien täytäntöönpanoa, koska selkeitä ohjeita toiminnalle ei ollut. Tästä huolimatta kunnassa on useiden toimien avulla edistetty terveyttä ja hyvinvointia vuonna 2025 kuntastrategian mukaisesti. Tehdyt toimet on kuvattu jokaisen pääluvun viimeisessä yhteenveto-osiossa.

Lapset ja nuoret – terveyden ja hyvinvoinnin yleiset linjat HVK 2021-2025 mukaan
Elintavat: - Yläkoululaisilla fyysinen aktiivisuus laskussa 2021–2023. - Tupakoinnissa ei suuria negatiivisia muutoksia pitkällä aikavälillä. - Koululounaan päivittäinen syönti yleistynyt 2021–2023, vaikka koululounaan välistä jättäminen edelleen korkealla.
Terveydentila: - Koettu keskinkertainen tai huono terveydentila yleistynyt selkeästi yläkoululaisilla 2019–2023 aikana. Lukiolaisten koettu heikko terveydentila oli verrokkikuntien paras. - Kielteistä kehitystä ylipainoisten yläkoululaisten määrässä. Lukiolaisilla positiivisempaa kehitystä. - Kielteistä kehitystä kohtalaisesti tai vaikeasti ahdistuneiden yläkoululaisten määrässä.
Muita huomioita: - Nuorille suunnatun kyselyn mukaan harrastuksia vailla olevista nuorista 54,2 % (n=32) haluaisi harrastaa jotain.
Aikuiset – terveyden ja hyvinvoinnin yleiset linjat HVK 2021-2025 mukaan
Terveydentila ja työkyky: - Mielenterveysongelmat aiheuttivat lisääntyntä sairauspäivärahan tarvetta 2021–2022. - Työkyvyttömyyseläkkeen saanti yleisesti sekä mielenterveysperustaisesti pysynyt samana 25–64-vuotiaalla väestöllä. - Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta hieman laskussa 2021–2022. - Vimpelissä vahva työllisyysaste (39,3 % v.2021).
Osallisuus - Äänestysprosentti laski vuoden 2017 vaaleista vuoden 2021 vaaleihin: kuntalaisten vaikuttaminen ja osallistuminen mahdollisesti heikentymässä?
Ikäihmiset – terveyden ja hyvinvoinnin yleiset linjat HVK 2021-2025 mukaan
- Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden prosenttiosuus (89,7 %) vastaavan ikäisestä väestöstä vertailukuntien matalimpia, mutta yksin kotona asuvien osuus vertailukuntien korkeimpia. - Omaishoidon tuen prosenttiosuus yli 75 vuotta täyttäneistä jatkanut indikaattorin mittaussajanjaksona maltillista kasvuaan. - Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 100 vastaavan ikäistä indikaattorin mukaan Vimpeliläiset käyttävät palveluja vertailukunnista eniten.

- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitajaksojen määrissä on ollut selkeää laskua vuosien 2020–2022 välillä.
Yleisesti terveyden ja hyvinvoinnin muutoksista kunnassa aiemman HVK:n mukaan
- Kunnan tulorahoituksen painopiste verotuloissa. - Kunnan yleinen pienituloisuusaste ja lasten pienituloisuusaste 10–13 % luokkaa, ja vertailukuntien parhaimmista. - Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus vertailukuntien paras. - TEA-viisarin kuntaseurannassa Vimpeli on vertailukuntien kärkipäätä: TEA-viisarin liikunnan pistemäärä laski 2020–2022. - Kunnan olisi alkoholinmyynnin määrän ja poliisin tietoon tulleiden rikosten mukaan panostettava ehkäisevän päihdetyön toimintoihin (pohdinta-osuus). - Toimeentulotuen määrä (€/asukas) vähentynyt 2021–2022. - Lastensuojeluilmoitusten määrä noussut 2020–2022

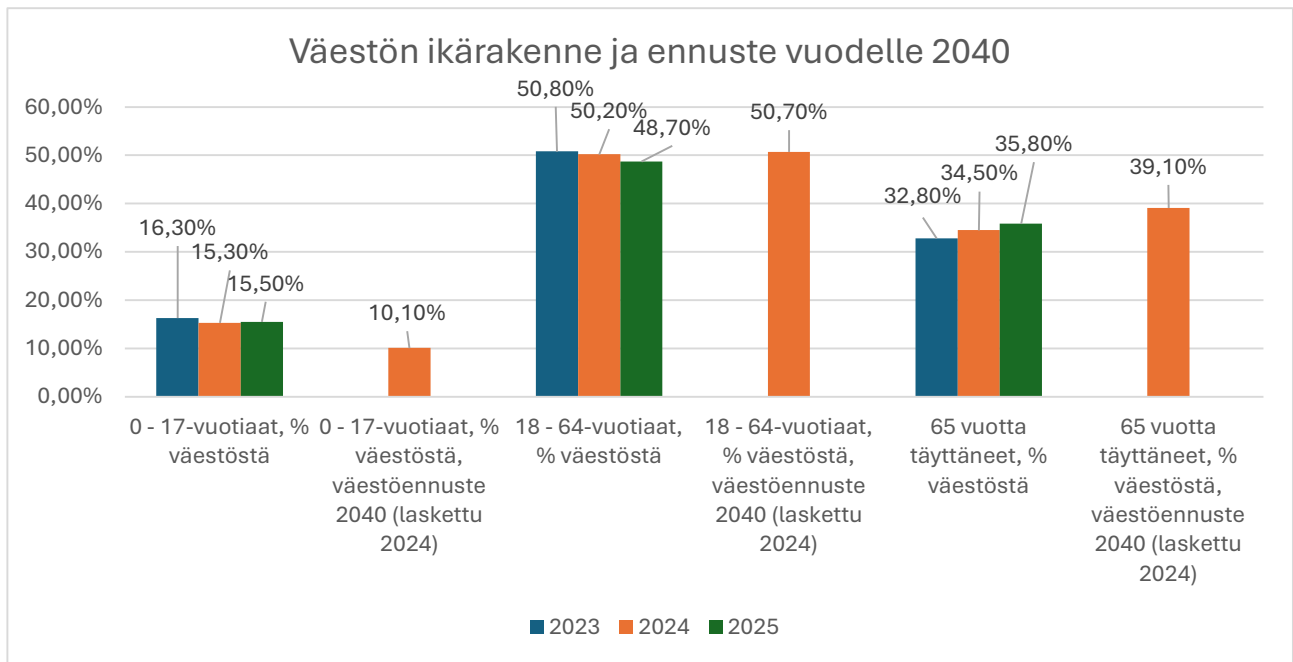
Taulukko 2: Nostoja Vimpelin väestön terveydentilasta hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 perusteella.

3 Kunta hyvinvoinnin ja terveyden ympäristönä

3.1 Vimpelin väestörakenne

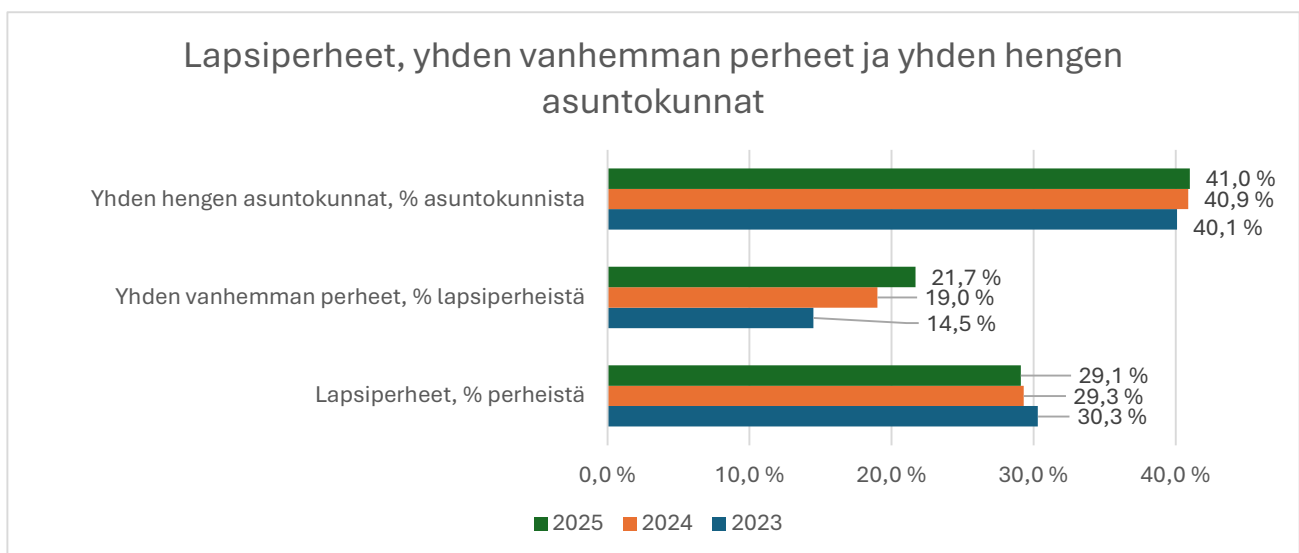
Vuonna 2025 Vimpelin asukasluku oli 2554, muutos edellisvuoteen oli -2 %. Väestöennuste vuodelle 2040 on 2129 asukasta vuoden 2024 laskelmilla. Tulomuuttajien määrä kasvoi vuonna 2025 (n.90 kpl), samoin kuten lähtömuuttajienkin (n.120 kpl) määrä. Väestöstä ulkomaan kansalaisia oli 2,2 % (n=56,2). Alle 17-vuotiaita oli reilu 15 prosenttia, 18–64-vuotiaita oli vajaa puolet, ja yli 64-vuotiaita yli kolmannes (kuvio 1). Vimpelin kunnan väestö vanhenee ja vähenee.

Demografinen huoltosuhde ilmaisee alle 15-vuotiaiden ja 65-vuotta täyttäneiden määrän sataa 15–64-vuotiasta kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeläisiä, sitä korkeampi huoltosuhde on. Vimpelin demografinen huoltosuhde vuonna 2025 oli 89,9, mikä on enemmän kuin edellisinä vuosina. Sataa työikäistä kohti oli lähes yhdeksänkymmentä lasta ja/tai eläkeläistä.

Kuvio 1: Vimpelin väestön ikäjakauman muutos vuosina 2023–2025 ja ennuste vuodelle 2040, Vimpeli (Sotkanet).

Vuonna 2025 Vimpelissä oli 728 perhettä. Perheistä lapsiperheitä oli joka kolmas, ja lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä oli joka viides. Lapsiperheiden määrä on hiukan vähentynyt samalla, kun yhden vanhemman perheiden määrä on kasvanut (kuvio 2). Kaikista asutokunnista yhden hengen asutokuntien määrä on pysynyt lähes samana jo muutaman vuoden.

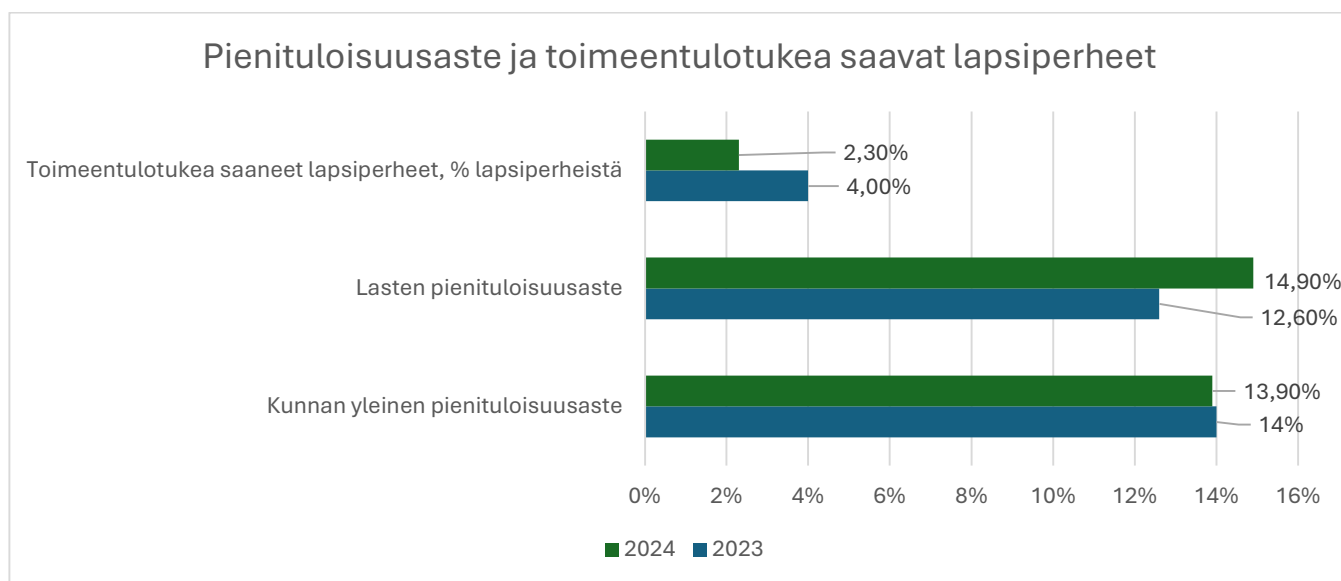
Kuvio 2: Lapsiperheiden ja yhden vanhemman perheiden osuus, Vimpeli (Sotkanet).

3.2 Väestön tulotaso ja koulutus

Kunnan yleinen pienituloisuusaste on pysynyt 14 prosentin paikkeilla muutaman vuoden (kuvio 3). Tulos oli samaa tasoa kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella, mutta pienempi, kuin muissa Järviseudun kunnissa Evijärveä lukuun ottamatta (12,5–16,7 %) vuonna 2025.

Alle 18-vuotiaista noin 15 prosenttia kuului kotitalouksiin, joiden tulot jäivät valtakunnallisen suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Lasten pienituloisuusaste on kasvanut muutaman vuoden, ja oli vuonna 2024 hieman korkeampi kuin kansallisesti tai Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella (molemmissa noin 13 %). Järviseudun kuntiin verrattuna lasten pienituloisuusaste Vimpelissä oli jakauman keskellä (10,0–20,7 %).

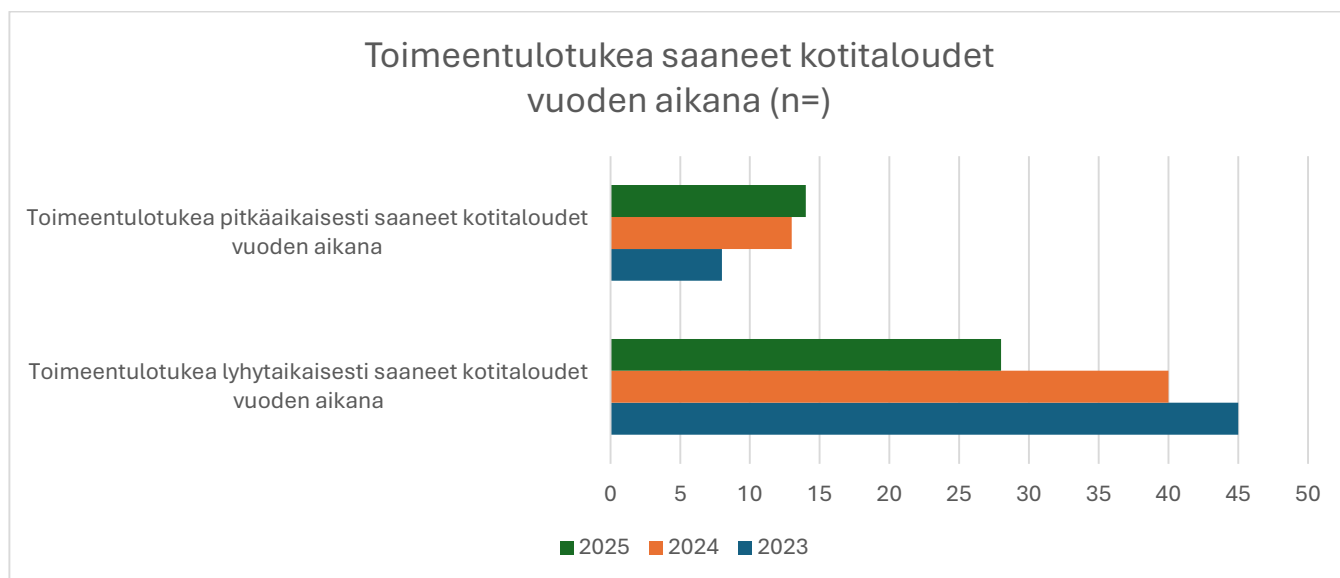
Kaikista lapsiperheistä toimeentulotukea sai pari prosenttia vuonna 2024, joka on vähemmän kuin muutamana edeltävänä vuotena. Vuoden 2025 tiedoissa Vimpeli ei saanut arvoa tästä indikaattorista, eli toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä on voinut olla 5 tapausta. Vuonna 2025 kansallinen taso oli 8,9 %, hyvinvointialueen taso 6,5 % ja Järvipohjanmaan muiden kuntien taso 3,0–7,1 %. Myöskään pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien lapsiperheiden osuudesta ei ole dataa saatavilla pienen osuuden ja tietosuojan vuoksi. Indikaattoreissa alle viiden tapauksen kuntakohtaisia tietoja ei julkisteta.

Kuvio 3: Kunnan pienituloisuusaste ja toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, %, Vimpeli (Sotkanet).

Vuonna 2025 toimeentulotukea lyhytaikaisesti saaneiden kotitalouksien määrä väheni, mutta pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä pysyi suunnilleen samana edellisvuoteen verrattuna. Isossa kuvassa toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä väheni (kuvio 4). Järviseudun suunnilleen samankokoisiin kuntiin verrattuna Vimpelissä oli eniten toimeentulotukea saavia kotitalouksia yleisesti (Vimpeli 62kpl, Lappajärvi 35kpl, Evijärvi 45kpl). Myös lyhytaikaisesti toimeentulotukea saavia kotitalouksia oli Vimpelissä enemmän

(Vimpeli 28kpl, Lappajärvi 17kpl, Evijärvi 26kpl). Samanlainen ilmiö oli myös pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavissa kotitalouksissa (Vimpeli 14kpl, Lappajärvi 9kpl, Evijärvi 9kpl).

Kuvio 4: Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet, lukumäärä, Vimpeli (Sotkanet).

3.3 Väestön työllisyys ja työttömyys

20 vuotta täyttäneistä lähes puolella oli keskiasteen koulutus, ja neljäsosalla korkea-asteen koulutus vuonna 2024. Työllisten, eli laskentaviikolla edes yhtenä päivänä ansiotyötä tehneiden 15–74-vuotiaiden osuus väestöstä on pysynyt suunnilleen samana vuosia. Työllisten osuus oli Vimpelissä hieman vähäisempää kuin kansallisesti (43 %) ja hyvinvointialueella (41,5 %). Vimpelin työllisten osuus oli korkeammassa päädyssä Järvisseudun kuntiin verrattuna (32,9–42,4 %).

Vimpelissä työttömien osuus työvoimasta on pysynyt samana parin edellisvuoden ajan, ja oli matalampaa kuin kansallisesti (11,9 %) tai hyvinvointialueella (8,5 %). Järvisseudun kuntiin verrattuna Vimpelin työttömien osuus oli skaalan matalammassa päädyssä (5,6–8,8 %). Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta lisääntyi hieman, ja oli Vimpelissä Järvisseudun kuntien yleisempää tasoa (1,1–1,6 %). Huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyyden yleistyminen työttömien keskuudessa, kun vuonna 2025 joka viides Vimpelin työttömistä oli pitkäaikaistyötön (kuvio 5). Pitkäaikaistyöttömyys oli yleisempää työttömillä naisilla kuin miehillä, mikä poikkeaa kansallisesta kehityksestä. Järvisseudun kunnissa pitkäaikaistyöttömyys työttömien keskuudessa oli 14,8–21,9 % vuonna 2025, eli Vimpeli on jälleen kuntien yleisemmällä tasolla.

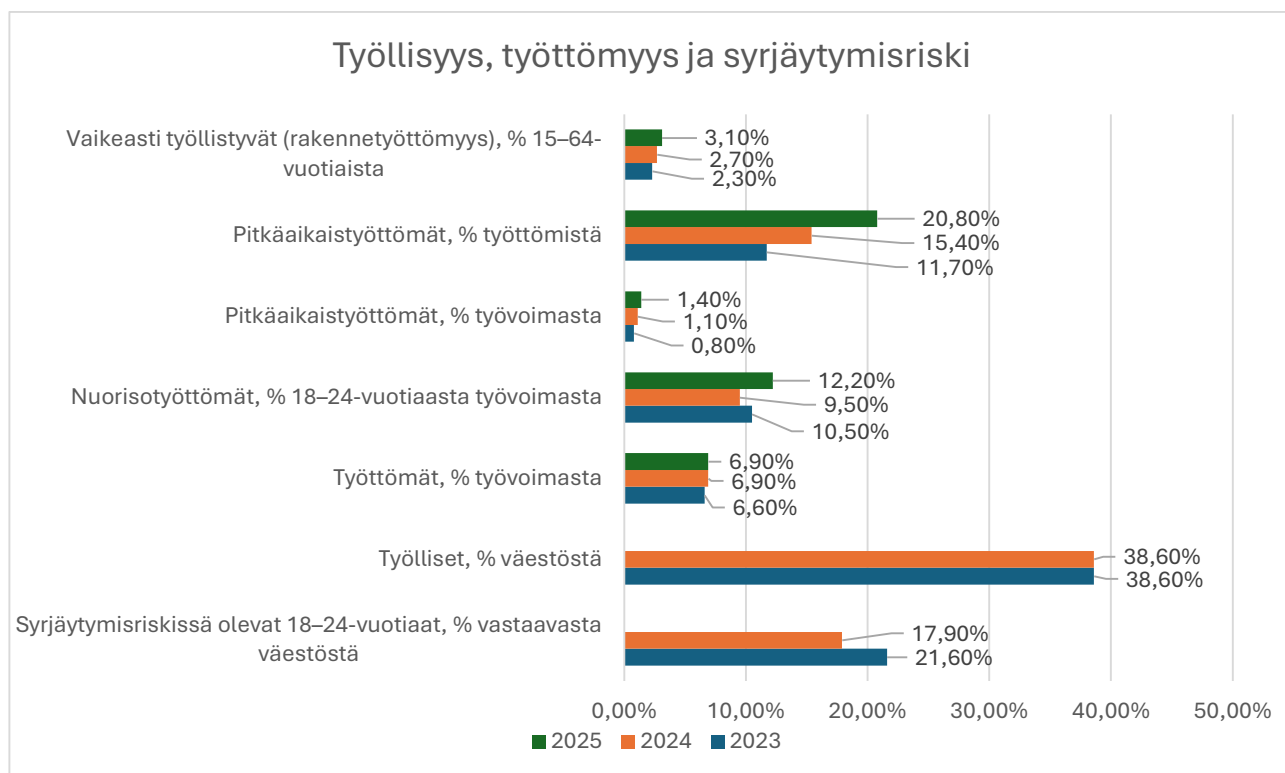
Vaikeasti työllistyvien osuus 15–64 vuotiaista, eli niin kutsuttu rakennetyöttömyys jatkoi kasvuaan myös vuonna 2025. Rakennetyöttömyys Vimpelissä oli vähäisempää kuin

kansallisesti (5,3 %), mutta samaa tasoa kuin hyvinvointialueella (3,4 %). Rakennetyöttömyys oli korkeampaa Vimpelissä kuin muissa Järviseudun kunnissa (1,8–2,9 %).

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde vuonna 2024 oli 159,1. Elatussuhde ilmaisee, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Luku on pysynyt samana kuin edeltävänä vuonna, mutta oli vuonna 2024 korkeampi kuin kansallisesti (132,6) ja hyvinvointialueen kunnissa (141,0).

Syrjäytymisriskissä olevien nuorten, eli opiskelujen, työn, siviilipalveluksen tai varusmiespalveluksen ulkopuolella olevien 18–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä vähentyi vuonna 2024. Vimpelin syrjäytymisriskissä olevien nuorten osuus vuonna 2024 oli hieman yleisempää kuin kansallisesti tai hyvinvointialueen kunnissa (molemmissa noin 16 %). Järviseudun kunnissa syrjäytymisriskin taso oli 12,4–22,4 % vuonna 2024, eli Vimpeli sijoittuu aika keskivaiheille.

Vuonna 2025 15–24-vuotiaiden työttömyys (nuorisotyöttömyys) lisääntyi, ja lähestyykin hyvinvointialueen tasoa ja kansallista tasoa. Järviseudun kunnissa nuorisotyöttömyys oli 8,3–16,6 %, eli Vimpelin arvo on keskivaiheilla. Nuorisotyöttömyyden lisääntyminen vuosien 2024 ja 2025 välillä voi tarkoittaa myös syrjäytymisriskissä olevien nuorten osuuden kasvamista vuonna 2025.

Kuvio 5: Työllisyys, työttömyys ja syrjäytymisriski, Vimpeli (Sotkanet).

3.4 Osallisuus: Äänestysaktiivisuus ja rikokset

Vimpelin väestön äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa putosi jälleen. Vuoden 2025 kuntavaaleissa vain 61,5 % äänioikeutetuista äänesti. Poliittinen osallistuminen ja tunne omista vaikutusmahdollisuuksista ovat tärkeitä hyvinvoinnin osa-alueita. Osallisuuden edistämiseen kannattaakin kunnassa kiinnittää huomiota. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset yleistyivät Vimpelissä vuonna 2025 (5,5/1000 asukasta). Myös omaisuusrikoksien määrä kasvoi Vimpelissä (13,7/1000 asukasta). Molemmat arvot olivat matalampia kuin kansallisesti ja hyvinvointialueen kunnissa.

3.5 Sairastavuus ja tapaturmaindeksi

Sairastavuudesta ja tapaturmien esiintyvyydestä saatu data on vuodelta 2024. Vimpelin väestön sairastavuus oli yleisesti ja useassa luokassa yleisempää kuin koko maassa (taulukko 3). Vamman tai myrkytyksen myötä sairaalahoitoa saaneiden tai tapaturmaisesti kuolleiden henkilöiden määrä oli vähäisempi Vimpelissä kuin koko maassa ja Järviseudun muissa kunnissa Soinia lukuun ottamatta.

Alkoholisairastavuus, muistisairaudet ja sepelvaltimotaudit olivat Vimpelissä yleisimpiä sairastavuuden lajeja. Järviseudun kuntiin verrattuna alkoholisairastavuus ja muistisairausindeksi olivat suurimpia Vimpelissä. Toisaalta Vimpelissä diabetessairastavuus, mielenterveysindeksi ja tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi olivat pienempiä kuin Järviseudun muissa kunnissa.

Indikaattori (Sotkanet)	Indikaattori suhteessa koko maan tasoon (100) 2024				
	Vimpeli	Alajärvi	Evijärvi	Lappajärvi	Soini
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu	106,1	111,6	<u>118,6</u>	105,4	103,5
Tapaturmaindeksi, ikävakioitu	65,1	70,8	<u>80,8</u>	65,7	58,8
Indikaattori (Sotkanet): Sairastavuus luokiteltuna	Indikaattori suhteessa koko maan tasoon (100) 2024				
	Vimpeli	Alajärvi	Evijärvi	Lappajärvi	Soini
Alkoholisairastavuusindeksi, ikävakioitu	154,8	104,7	67,8	86,3	69,1
Diabetesindeksi, ikävakioitu	106,0	109,3	110,7	111,4	<u>112,2</u>
Keuhkosairausindeksi, ikävakioitu	120,2	101,2	<u>120,8</u>	107,9	105,1
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu	90,9	114,7	<u>122,3</u>	100,1	108,7

Muistisairausindeksi, ikävakioitu	132,2	107,5	103,8	112,7	98,9
Sepelvaltimotauti-indeksi, ikävakioitu	134,7	132,9	<u>180,8</u>	114,7	145,2
Syöpäindeksi, ikävakioitu	107,5	101,9	<u>121,9</u>	120,3	101,5
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu	116,2	134,0	<u>145,3</u>	123,6	124,9

Taulukko 3: Tapaturmaindeksi ja sairastavuus Järviseudun kunnissa vuonna 2024 (Sotkanet).

Indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100 tietokannassa saatavilla olevan aikasarjan viimeisimpänä vuonna. Mitä suuremman arvon alue saa, sitä yleisempää on sairastavuus tällä alueella. Korkea indeksilukema voi kertoa suuresta sairastavuudesta ja/tai siitä, että alueella tunnistetaan ja hoidetaan tiettyä sairautta erityisen aktiivisesti. Tietolähteenä on THL:n ja Kelan kansallinen terveysindeksi sekä perusterveydenhuollon avohoidon ja erikoissairaanhoidon tietoja. Tietojen laatu ja kattavuus voivat vaihdella vuosittain ja alueittain. Sotkanet-tietokannassa ilmoitetaan kolmevuotisjakson viimeisin vuosi. Esimerkiksi vuoden 2025 luku perustuu vuosilta 2023–2025 määritettyyn sairastavuuteen (Sotkanet, sairastavuuden indikaattorit). Lisää tietoa indikaattoreista, rajoitteista ja tiedonkeruusta Sotkanetin sivuilta.

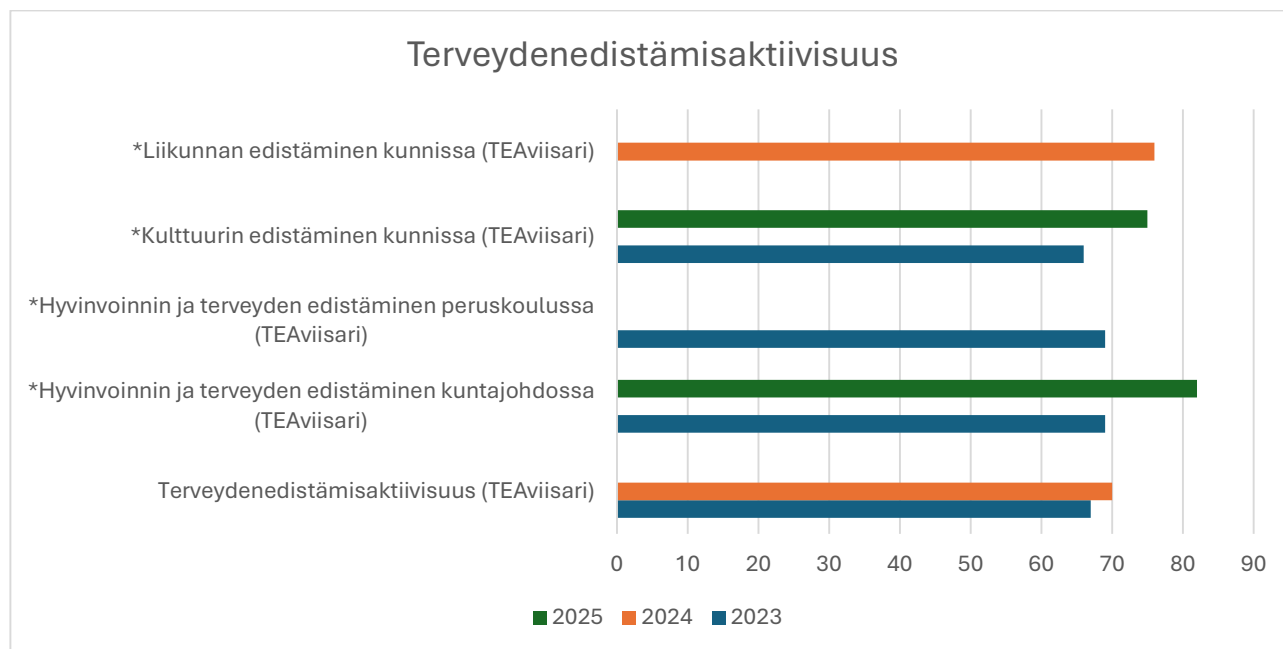
3.6 TEAviisari

Vimpelissä on vahva hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen panostus ja perinne. Hyvinvointialueiden muodostumisen myötä kunnilla ei ole enää vastuuta sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä. Tämän vuoksi tarkastellaan enemmän terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluita ja toimintoja, joita kunnassa tehdään. Tarkemmat kuvaukset Vimpelin kunnan tekemästä terveyden edistämistyöstä kuvataan HYTE-kertoimen prosessi- ja tulosindikaattoreiden avulla. TEAviisarin mukaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Vimpelissä on kärkipäässä monilla sektoreilla. Järviseudun kunnista parhaimmat tulokset Vimpeli on saanut liikunnan edistämisen osalta. Järviseudun kunnista Vimpeli pärjasi heikoiten kulttuurin edistämässä, vaikka tulos olikin lähellä koko maan keskiarvoa (kuvio 6).

Pisteet	Vimpeli	Alajärvi	Evijärvi	Lappajärvi	Soini	Koko maa
Kaikki sektorit	74	61	65	71	77	72
Kuntajohto	82	74	72	76	86	87
Perusopetus	74	58	62	71	76	66
Lukiokoulutus	79	69	..	67	..	69
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	66
Liikunta	76	39	43	63	65	70
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..	59
Kulttuuri	75	79	91	85	81	77

Kuvio 6: TEAviisari 2025, Vimpeli ja Järviselän kunnat (TEAviisari).

Terveydenedistämisen aktiivisuus oli kunnassa 70 pistettä vuonna 2024, eikä vuoden 2025 tulosta ole saatavilla. Indikaattori kattaa neljän indikaattorin keskiarvon, joiden yksittäiset arvot on avattu kuviossa 7 merkillä ”*”. Vain ”hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuntajohdossa”- sekä ”kulttuurin edistäminen kunnissa” -indikaattoreista oli dataa vuodelta 2025, ja molemmissa pistemäärät nousivat edellisestä vuodesta.

Kuvio 7: TEAviisarin terveydenedistämisen aktiivisuus, Vimpeli (Sotkanet).

3.7 HYTE-kerroin

HYTE-kerroin on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa. Se on kannustin, jonka tavoitteena on tukea väestön hyvinvoinnin edistämistä, ja se määräytyy tehtyjen toimenpiteiden mukaan. HYTE-kerroin lasketaan kuntien terveyttä edistävää toimintaa kuvaavan 15:sta prosessi-indikaattorin ja tulosta kuvaavan 5:n tulosindikaattorin avulla. HYTE-kertoimen prosessi-indikaattoreiden tiedot perustuvat kunnan ilmoittamiin tietoihin TEA-tiedonkeruun yhteydessä. Tulosindikaattoreiden tiedot saadaan usean THL:n ja Tilastokeskuksen rekisterin kautta.

Kunnan saaman HYTE-rahoituksen määrä lasketaan seuraavasti:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan HYTE-kerroin / koko maan HYTE-kerroin.

Vimpelin kunnan HYTE-rahoitus on noussut muutamana vuonna kiitettävästi (Valtionvarainministeriö, valtionosuuslaskelmia):

Vuonna 2025 – 50 666 euroa

Vuonna 2024 – 44 050 euroa

Vuonna 2023 - 33 638 euroa

Vimpelin kunnan HYTE-kerroin asettuu 60 pisteen tienoille edellisvuosien tapaan. Prosessi-indikaattoreiden keskiarvon nousu jatkui, mutta tulosindikaattoreiden keskiarvo laski edellisvuosien tapaan (taulukko 4).

Indikaattori	2023	2024	2025
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin), 0–100	66	76	83
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin). 0–100	51	47	39

Taulukko 4: Prosessi-indikaattoreiden ja tulosindikaattoreiden tulosten muutos 2023–2025, Vimpeli (Sotkanet).

Taulukossa 5 on tarkemmin kuvattuna vuoden 2025 HYTE-kertoimen tulosindikaattorit. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Parannettavaa on kyllä kaikissa indikaattoreissa, mutta erityisesti toimeentulotuen pitkäaikaisessa saannissa ja nuorten koulutuksen ulkopuolelle jäämisessä.

Tulosindikaattorit	Pistemäärä (0–100) vuonna 2025	
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	57	
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	50	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	34	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	14	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	41	
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	-	
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin), 0–100	39 (Vimpeli)	57 (EP HVA)

Taulukko 5: HYTE-kertoimen tulosindikaattorit vuonna 2025, Vimpeli (Sotkanet).

Toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita on neljältä eri toimialalta: kuntajohto (5 indikaattoria), liikunta (5 indikaattoria), peruskoulut (4 indikaattoria) ja kulttuuri (1 indikaattori). Pisteet perustuvat kuntien terveydenedistämisaktiivisuuden TEAviisariin. Taulukossa 6 on tarkemmin kuvattuna vuoden 2025 HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit.

Prosessi-indikaattorit	Pistemäärä vuonna 2025 (100=kyllä, 0=ei)
KUNTAJOHTO	
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	0

Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	
LIIKUNTA		
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	100	
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin	100	
PERUSKOULU		
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	70	
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	100	
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	66	
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	0	
KULTTUURI		
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	0	
YLEINEN		
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin), 0–100	83 (Vimpeli)	85 (Etelä-Pohjanmaan HVA)

Taulukko 6: HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorit vuonna 2025, Vimpeli (Sotkanet).

3.8 Yhteenveto kunnan yleisilanteesta ja toimenpiteet vuonna 2025

Taulukossa 7 on kuvattu Vimpelin väestön terveyttä ja hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden keskeiset tulokset. Taulukon jälkeen kuvataan vuonna 2025 tehtyt toimet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Positiivista	Seurattava	Kehitettävä
Työttömien osuus pysynyt samana, ei ainakaan lähtenyt kasvuun. Järviseudun kuntiin verrattuna skaalan matalammassa päädyssä	Demografinen huoltosuhde	Väestö vanhenee, nuorten osuus laskee
Syrjäytymisriskissä olevien nuorten osuus väheni. Järviseudun kuntien keskitasoa. (v.2024 tieto)	Yhden vanhemman perheiden määrän nousu	Lasten pienituloisuusaste kasvanut, mutta on Järviseudun tason keskivaiheilla.
Tapaturmat vähäisempiä kuin kansallisesti, EP HVA:lla tai Järviseudulla (v.2024 tiedoilla)	Lapsiperheiden määrän väheneminen	Sairastavuus korkeammalla kuin kansallisesti lähes kaikissa luokissa, (v.2024 tiedoilla) -> Huomioitava erityisesti alkoholisairastavuus, muistisairaudet ja sepelvaltimotaudit -> Myös Järviseudun alueelta Vimpelissä eniten alkoholi- ja muistisairastavuutta
Terveyden edistämisessä (TEA) Vimpeli lähes kaikilla osa-alueilla kärkipäässä, kun vertaa Järviseudun ja kansalliseen tasoon	Toimeentulotukea saavat kotitaloudet: - yleisesti vähentynyt - lyhytaikaisesti saavien määrä vähentynyt - pitkäaikaisesti saavien määrä hieman kasvanut -> sattuma vai tulevaisuuden kehityssuunta? -> Järviseudun samankokoisiin kuntiin verrattuna Vimpelissä yleisempää kaikissa luokissa	Työllisten osuus pysynyt samana vuosia. Osuus vähäisempi kuin kansallisesti tai hyvinvointialueella, mutta Järviseudun tason kärkipäätä

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo noussut	Äänestysaktiivisuus heikempi kuin aiemmissa vaaleissa -> osallisuus?	Pitkäaikaistyöttömyyden yleistyminen työttömien keskuudessa. Järviseudun kuntien skaalan korkeammassa päädyssä.
HYTE-kerroin ja -rahoitus noussut	Poliisin tietoon tulleiden rikoksien määrä (vähimmäistieto ind.)	Nuorisotyöttömyyden osuus kasvanut hieman, mutta on järviseudun tason keskivaiheilla
Mielenterveysongelmat, diabetessairaudet ja tuki- ja liikuntaelinsairaudet harvinaisempia Vimpelissä kuin muualla Järviseudun alueella		Tulosindikaattoreiden keskiarvo laskenut ja selkeästi heikempi kuin E-P hyvinvointialueella
Toimeentulotukea saavien lapsiperheiden määrä vähentynyt		Rakennetyöttömyyden kasvu. Järviseudun kunnista yleisintä Vimpelissä

Taulukko 7: Yhteenveto Vimpelin kunnan ja väestön hyvinvoinnin yleisestä muutoksesta.

Kuntastrategiaa 2022–2025 on toteutettu hyvin väestön yleisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta vuonna 2025. Kunnassa hyvinvointi ja terveys huomioitiin poikkihallinnollisesti kunnan johtoryhmässä. Kaikukortti-järjestelmää ja harrastetakuumallia jatkettiin, joiden avulla edistettiin kuntalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia osallistua ja tuettiin pienituloisia. Seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille järjestettiin matalankynnyksen kilpailematonta kerhoa ja lajikokeiluja. Maksutonta yksilöurheilua mahdollistettiin uuden ulkokuntosalin rakennuttamisella. Lapsiperheitä tuettiin vauvarahan avulla myös vuonna 2025. Muita kunnan tekemiä toimia on listattu prosessi-indikaattoritaulukossa.

Hyvinvointialueet vastaavat terveys- ja sosiaalipalveluiden järjestämisestä, mutta myös Vimpelin toimipisteellä oli jonkin verran palveluita tarjolla vuonna 2025. Kuntayhtymä Kymppi alkoi vastaamaan Vimpelin ja lähialueen työllisyyspalveluista vuodesta 2025 alkaen, mutta kunnilla on edelleen vastuu työttömyysturvan rahoituksesta. Kuntayhtymä Kymppin vuoden 2025 toimintakertomus, eri vuosien toimintasuunnitelmat ja vuosien 2026–2030 strategia löytyvät Kymppin nettisivuilta.

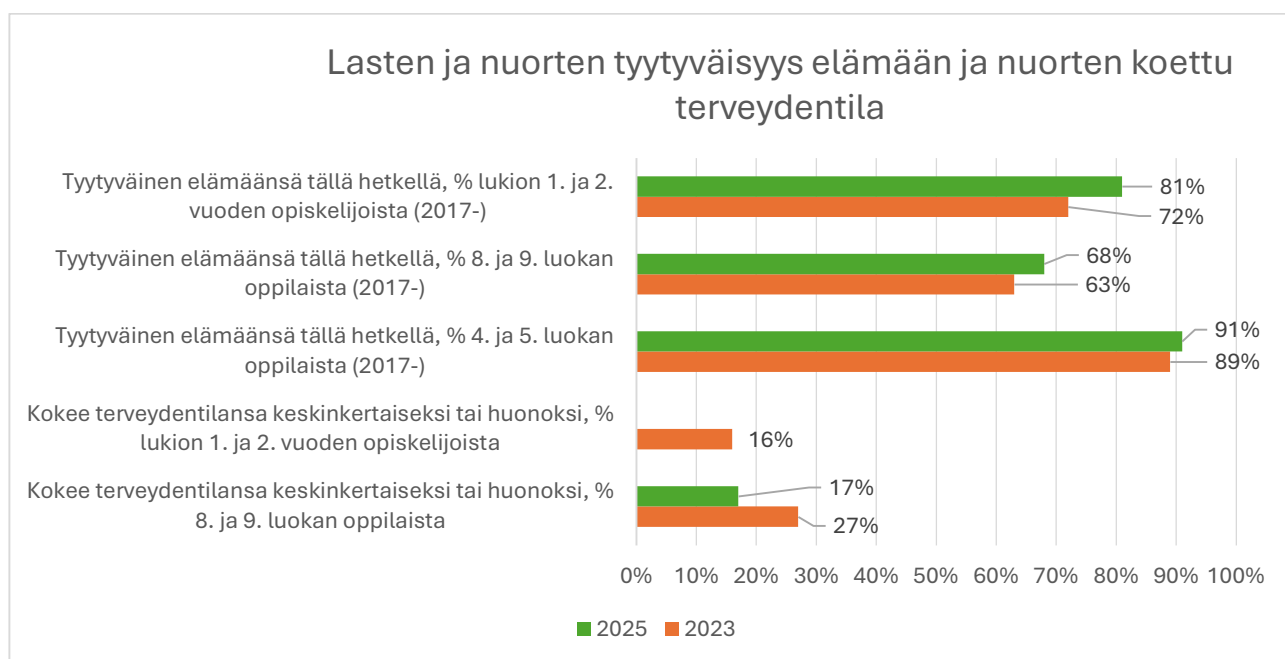
4 Lapset ja nuoret

Sotkanetin nuoria koskevien indikaattoreiden tiedot pohjautuvat suurelta osin kouluterveyskyselyyn, eli tiedot tulevat nuorten omista ilmoituksista. Tämä on hyvä muistaa etenkin arkaluontoisia aiheita analysoidessa. Indikaattorit pohjautuvat myös rekistereihin,

kuten MOVE! -järjestelmän kansalliseen rekisteriin, Perusterveydenhuollon tilastoon (THL) ja Rikos- ja pakkokeinotilastoihin (THL). On myös syytä pitää mielessä Vimpelin nuorten ikäluokkien koko. Jos vastaajia kyselyyn on 100, yksi oppilas tarkoittaa yhtä prosenttia vastaajista.

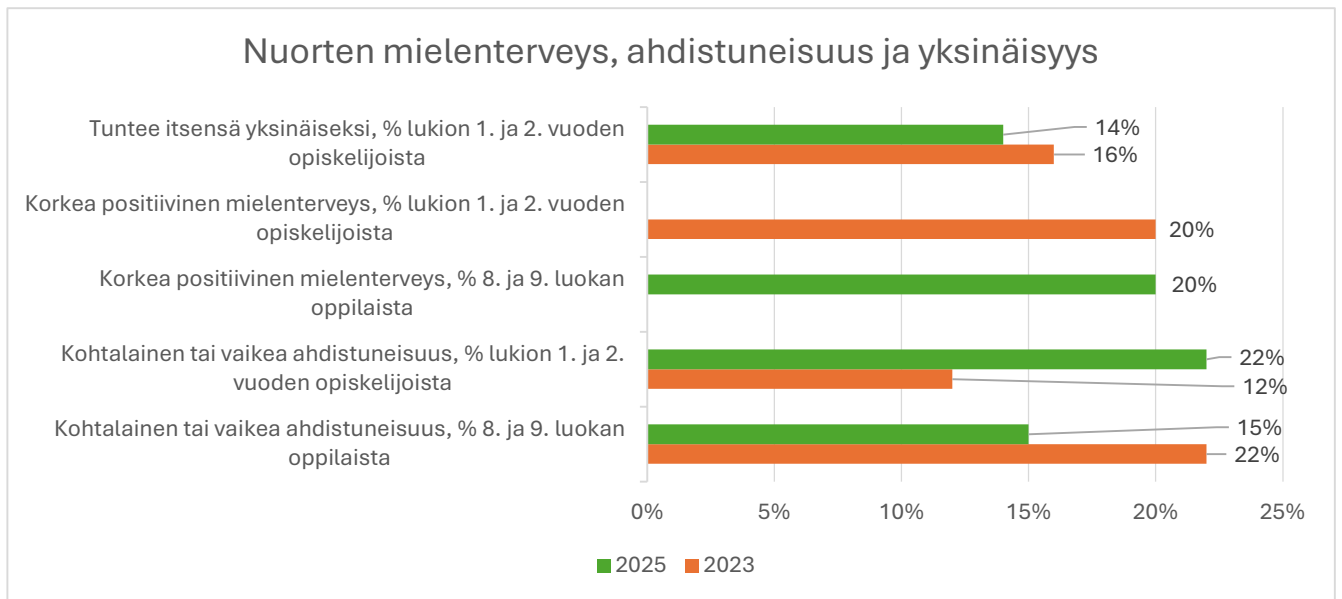
4.1 Lasten ja nuorten elämänlaatu, koettu terveys ja mielen hyvinvointi

Terveystilan keskinäiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. luokkalaisten osuus vähentyi vuodesta 2023, ja peruskoululaisilla taso oli matalampi kuin kansallisesti (22 %) ja hyvinvointialueella (19 %) taso. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden koetusta terveydentilasta ei ole vertailutietoa. Elämään tyytyväisyys lisääntyi kaikissa ryhmissä, mutta oli selkeästi heikoin 8. ja 9. luokan oppilailla (kuvio 8). Peruskoululaisilla elämään tyytyväisyys oli samaa tasoa kuin kansallisesti, mutta muissa ryhmissä oli kansallista tasoa paremmat osuudet.

Kuvio 8: Lasten ja nuorten tyytyväisyys elämään ja nuorten koettu terveydentila, Vimpeli (Sotkanet).

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus väheni 8. ja 9. luokkalaisten, mutta lisääntyi lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla (kuvio 9). Lukiolaisten taso oli hieman huonompi kuin kansallisesti, mutta peruskoululaisilla taso oli selkeästi parempi kuin kansallisesti tai hyvinvointialueella (molemmissa noin 20 %). Korkeaa positiivista mielenterveyttä koki joka viides lukiolaisista vuonna 2023 ja peruskoululaisista vuonna 2025. Molemmissa ryhmissä taso oli parempi kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella, joissa molemmissa osuus oli 10 % luokkaa. Lukiolaisten yksinäisyyden kokemukset vähentyivät hieman.

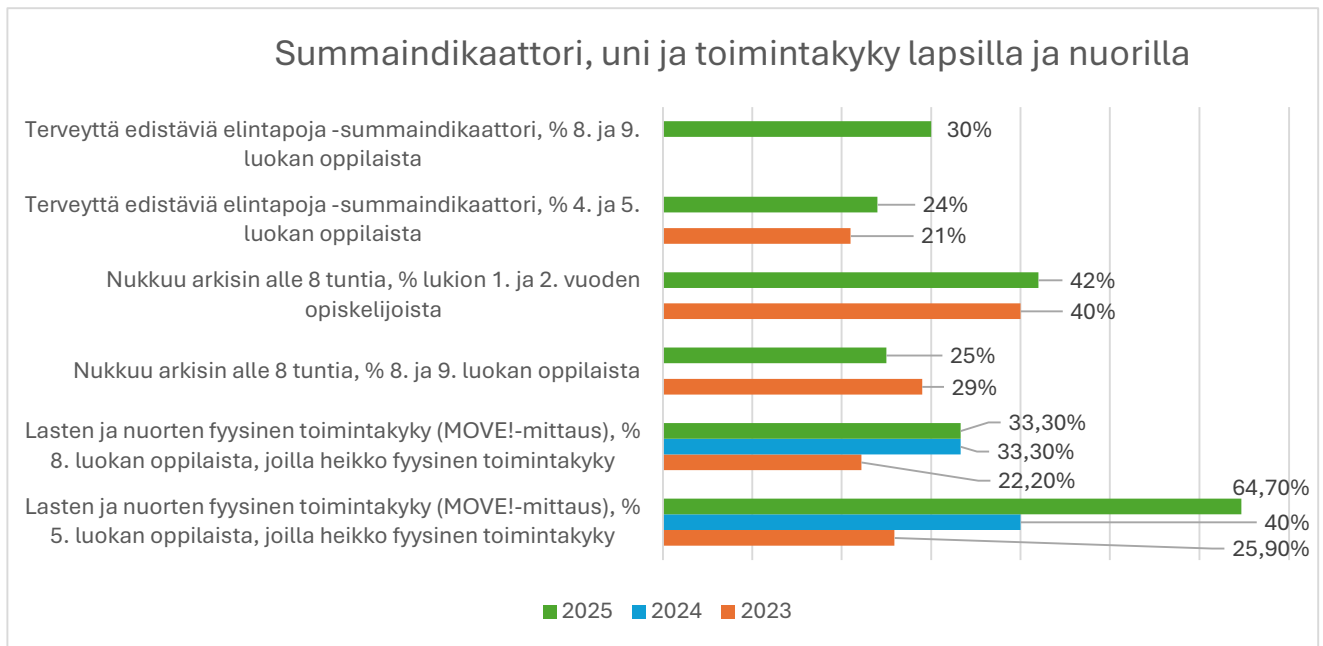

Kuvio 9: Nuorten mielenterveys, ahdistuneisuus ja yksinäisyys, Vimpeli (Sotkanet).

4.2 Lasten ja nuorten terveydentila ja elintavat

Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori koostuu kolmesta tekijästä, jotka ovat aamupalan syönti kouluviikon aikana, viikon ajanjaksona päivät, jolloin nuori on liikkunut ainakin tunnin sekä oma näkemys siitä, nukkuuko tarpeeksi. 8. ja 9. luokan oppilaista yksi kolmasosa toteutti terveyttä edistäviä elintapoja (kuvio 10), mikä on huomattavasti enemmän kuin kansallinen ja hyvinvointialueen taso (molemmissa noin 12 %). 4. ja 5. luokan oppilailla terveellisiä elintapoja toteuttavien osuus kasvoi, mutta taso on hieman alhaisempi kuin kansallinen tai hyvinvointialueen taso.

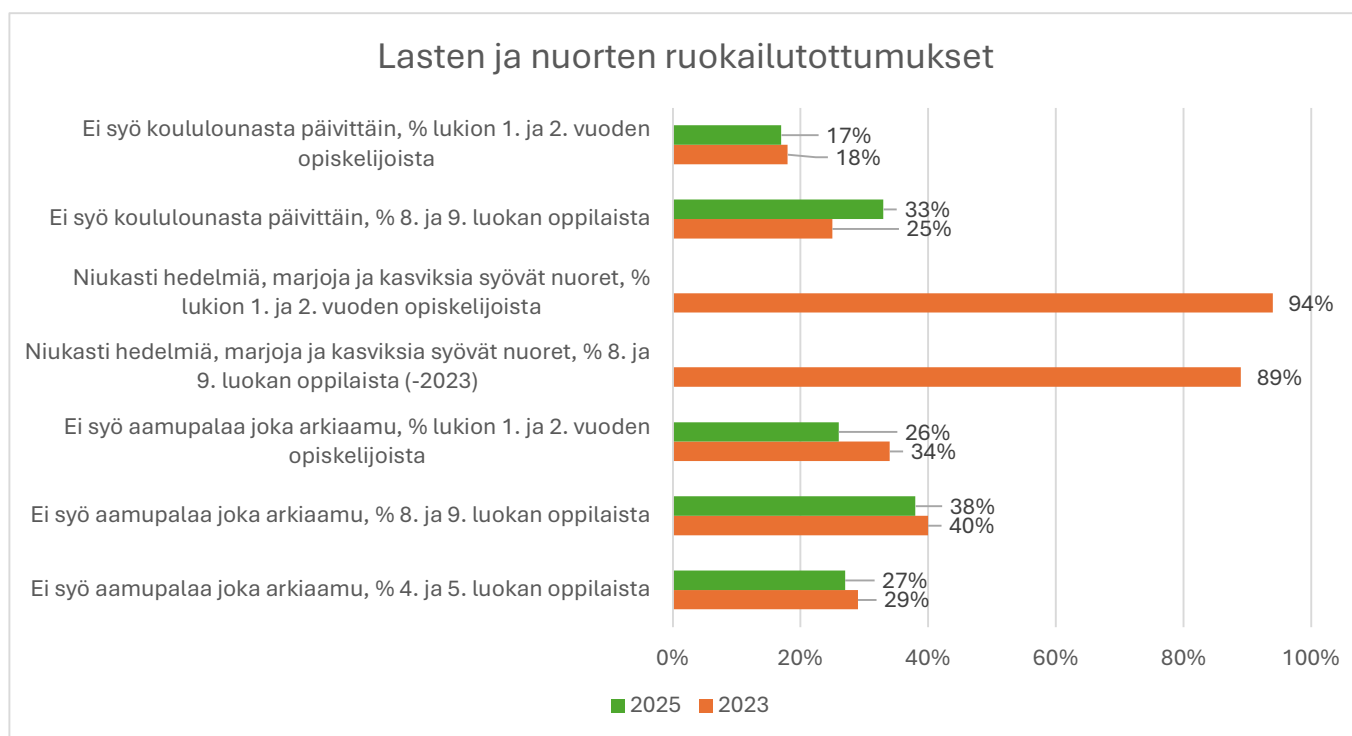
5. luokan oppilailla MOVE!-mittauksen mukainen heikko fyysinen toimintakyky on lisääntynyt erittäin huolestuttavalla tahdilla, ja vuonna 2025 jo yli kahdella kolmesta oli heikko fyysinen toimintakyky. Vimpelin 5. luokkalaisten heikko fyysinen toimintakyky on lähes kaksi kertaa yleisempää kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella (molemmissa noin 35 %). Vimpelissä tytöistä ei ole erikseen tietoa saatavilla todennäköisesti pienen ryhmäkoon vuoksi, joten keskiarvo pohjautuu pitkälti poikien arvoon, joka onkin huolestuttavan korkea (75 %). 8. luokan oppilaista yhdellä kolmesta oli heikko fyysinen toimintakyky, mikä on myös huomattava osuus. Silti Vimpelin 8. luokkalaisilla oli pienempi heikon fyysisen toimintakyvyn taso kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella. Lukiolaisilla alle kahdeksan tuntia nukkuvien osuus kasvoi, ja peruskoululaisilla laski hieman.

Kuvio 10: Terveyttä edistävät elintavat -summaindikaattori, uni ja MOVE!-mittaus, Vimpeli (Sotkanet).

Ylipainon ja lihavuuden yleisyys 2–16-vuotiailla oli noin kymmenen prosenttia. Kuitenkin ikäjakaumia katsoessa, joka kolmas 7–12-vuotiaista oli ylipainoinen tai lihava. Tulokset olivat samaa tasoa kuin hyvinvointialueella. Lukiolaisista ja 8. ja 9. luokan oppilaista ei ole uutta dataa, mutta vuonna 2023 ylipaino oli kansallista tasoa, ja se kosketi noin yhtä viidestä.

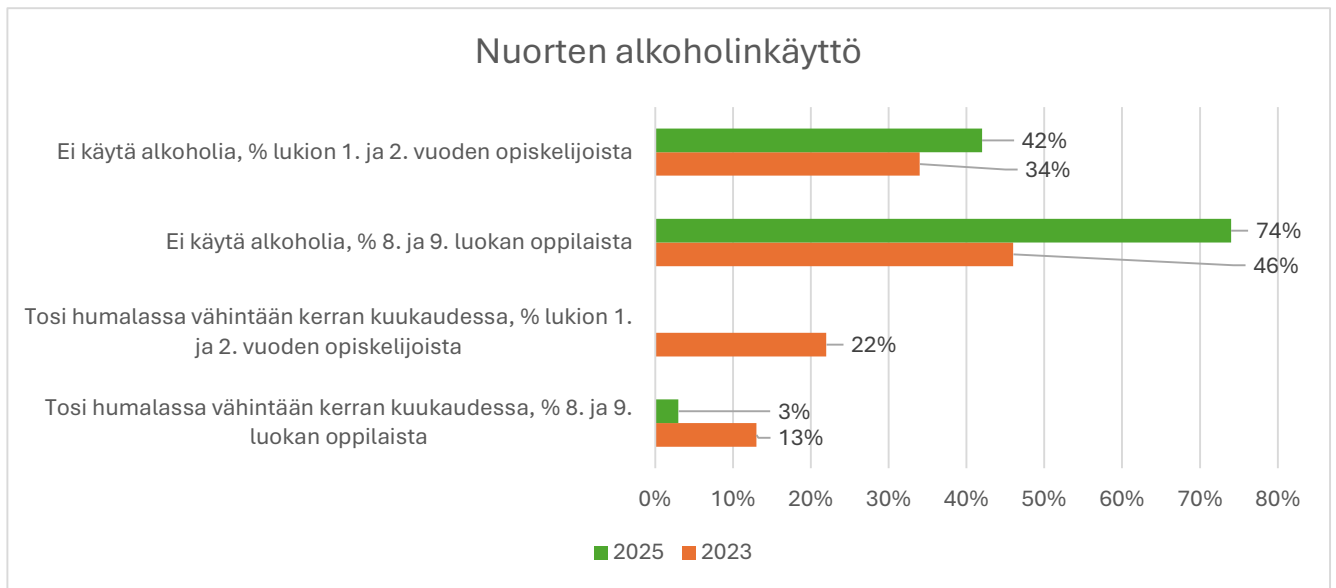
Vuonna 2025 lasten ja nuorten ruokailutottumukset menivät parempaan suuntaan. Ainoastaan peruskoululaisilla koululounaan välistä jättäminen lisääntyi. Ikäluokkaan suhteutettuna aamupalan ja koululounaan välistä jättäminen oli yleisempää kansallisesti ja hyvinvointialueen tasolla kuin Vimpelissä. Vuonna 2023 sekä lukiolaisista että peruskoululaisista hälyttävän suuri osa, lähes kaikki, söi liian vähän kasviksia, hedelmiä ja marjoja (kuvio 11). Vuonna 2024 tervehampaisten 12-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli 71,4 %, mikä oli korkeampi kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella (molemmissa noin 61 %).

Kuvio 11: Lasten ja nuorten ruokailutottumukset, Vimpeli (Sotkanet).

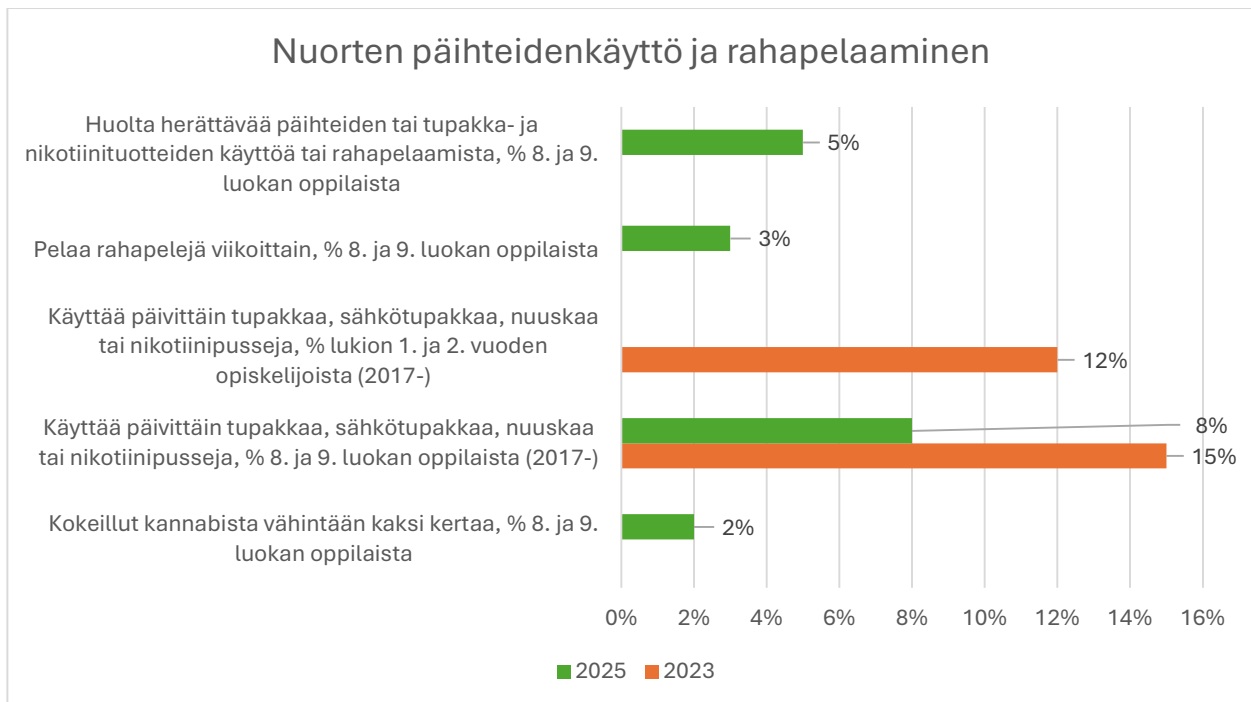
Nuorten alkoholinkäyttö kehittyi positiiviseen suuntaan (kuvio 12). Sekä peruskoululaisilla että lukiolaisilla alkoholin käyttämättömyys yleistyi, ja on jälleen suunnilleen samaa tasoa kuin kansallisesti. Peruskoululaisista tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuus pienentyi huomattavasti, ja osuus oli hyvin matala vuonna 2025. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevista lukiolaisista ei ole vertailudataa.

Vimpeliläisten nuorten päihteiden käyttö tai käyttämättömyys oli suunnilleen samaa tasoa kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella. Suurin ero oli peruskoululaisten tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuudessa, kun hyvinvointialueella ja kansallisesti taso oli 7–8 % luokkaa, ja Vimpelissä vain 3 %.

Kuvio 12: Nuorten alkoholinkäyttö, Vimpeli (Sotkanet).

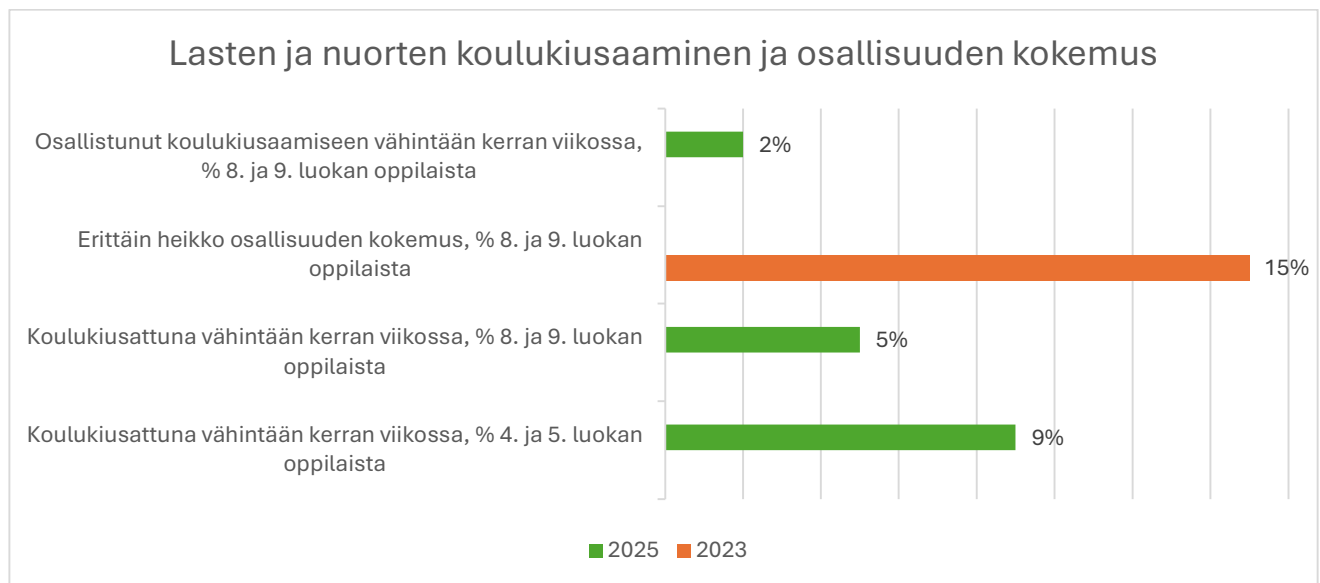
8. ja 9. luokkalaista muutamalla prosentilla oli huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista. Vaikka peruskoululaisten keskuudessa nikotiinituotteiden käyttö prosentuaalisesti vähentyi (kuvio 13), kannabista kokeilleita ja viikoittain rahapelejä pelaavia oli muutama prosentti. Vimpelin kokoisessa kunnassa kyse on luultavasti noin kahdesta tai kolmesta nuoresta. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden nikotiinituotteiden käytöstä ei ollut vertailudataa vuodelta 2025.

Kuvio 13: Nuorten päihteidenkäyttö ja rahapelaaminen, Vimpeli (Sotkanet).

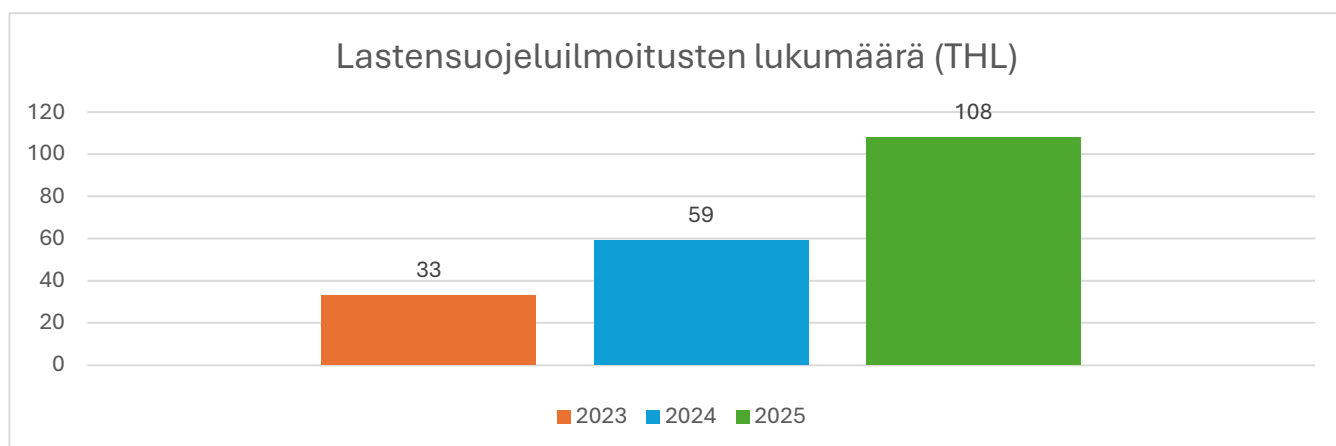
4.3 Lasten ja nuorten osallisuus ja turvallisuus

Koulukiusattuna olevien osuus oli suurempaa 4. ja 5. luokan oppilaiden joukossa kuin 8. ja 9. luokan oppilaiden joukossa (kuvio 14). Osallisuuden kokemuksesta ei ole uutta dataa saatavilla, mutta vuonna 2023 8. ja 9. luokan oppilaista jopa 15 prosentilla oli erittäin heikko osallisuuden kokemus. Osallisuusindikaattori kuvaa merkityksellisyyden kokemusta, uskoa omaan toimijuuteen, omiin vaikutusmahdollisuuksiin, sekä vuorovaikutuksen koettua laatua. Erittäin heikko osallisuuden kokemus viittaa syrjäytymisvaaraan. Se liittyy hyvinvoinnin vajeisiin, yhteiskunnallisesti marginaaliseen asemaan, ja lisää ongelmien kasautumisen ja kärjistymisen riskiä.

Kuvio 14: Lasten ja nuorten koulukiusaaminen ja osallisuuden kokemus, Vimpeli (Sotkanet).

Lastensuojeluilmoitusten määrät Vimpelissä nousivat huomattavasti sekä prosentuaalisesti että numeerisesti vuonna 2025 (kuvio 15 ja 16). Syynä voi olla kunnan linjaus huolta aiheuttavasta käytöksestä ilmoittamisesta, eikä niinkään nuorten käyttäytymisen muutoksesta. Siitä huolimatta alaikäisten osuus, joista on tehty lastensuojeluilmoitus vuonna 2025, oli korkeampi kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella. Vanhemman fyysisen väkivallan kokeminen vähentyi 4. ja 5. luokan oppilailla. 8. ja 9. luokkalaisilla vanhemman fyysisen väkivallan kokeminen oli matalaa. Vertailutietoja ei ole saatavilla fyysisistä väkivaltaa kokevista 8. ja 9. luokkalaisista tai lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Kuvio 14: Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä, Vimpeli(Sotkanet).

Kuvio 15: Vanhempien fyysinen väkivalta ja alaikäisten lastensuojeluilmoitukset, Vimpeli (Sotkanet).

4.4 Yhteenveto lasten ja nuorten terveydestä ja toimenpiteet vuonna 2025

Taulukossa 8 on kuvattu lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden keskeiset tulokset. Taulukon jälkeen kuvataan vuonna 2025 tehtyt toimet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Positiivista	Seurattava	Kehitettävä
Nuorten elämään tyytyväisyys ja positiivinen mielenterveys	Fyysinen toimintakyky nuorilla	Kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden lisääntyminen lukiolaisilla

Terveystilan kohtalaiseksi tai huonoksi kokevien peruskoululaisten osuus vähentynyt	Ruokailutottumukset: pääasiassa positiivista kehitystä	5.luokkalaisten huono fyysinen toimintakyky (huom. ryhmän sukupuolijakauma)
Päihteiden (alkoholin, nikotiinituotteiden) käyttämättömyys yleistynyt (huom. nuorten oma ilmoitus)	Yksinäisyyden kokemukset lukiolaisilla	Koululounaan välistä jättäminen peruskoululaisilla
Peruskoululaisten tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuus pieni	Riittävä unen saanti	Lastensuojeluilmoitusten määrä (huom. ilmoitusten yleistymisen vai käyttäytymisen muutos?)
Terveyttä edistävät elintavat	Erittäin heikko osallisuuden kokemus, uutta dataa tarvitaan	
Vanhempien fyysisen väkivallan kokeminen vähentynyt ala-asteikäisellä ryhmällä	Riskikäyttäytyminen päihteiden ja rahapelien suhteen -> estetään syrjäytymisriskiä samalla	
Kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden väheneminen peruskoululaisilla	Kotiolot ja uusien tietojen saaminen kotiväkivallasta	

Taulukko 8: Yhteenveto lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutoksesta

Kuntastrategiassa 2022–2025 mainittuja toimenpiteitä lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi toteutettiin hyvin vuonna 2025. Nuorille järjestettiin erilaisia maksuttomia liikunta- ja kulttuurikerhoja, ja maksullisiin tapahtumiin osallistumista tuettiin avustuksilla. Alle 18-vuotiaille tarjottiin kuntosalikortti alennettuun hintaan. Uusi nuorisotila rakennettiin, ja sisustus suunniteltiin yhdessä NuVa:n kanssa. Lapsille ja nuorille suunnattua tukipalvelua harrastustoiminnan löytämiseksi ja aloittamiseksi ei saatu toteutettua. Myöskään koulun kanssa yhteistyössä järjestettävää kulttuuritapahtumaa ei pystytty toteuttamaan aikatauluongelmien vuoksi.

Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa lasten ja nuorten terveyteen on varma ote. Lasten liikkumiseen kannustettiin välitunneilla innostavien välineiden avulla, tuntien tauotuksella ja välittämällä tietoa paikallista harrastusmahdollisuuksista. Liikkuva koulu -hankkeella

edistettiin peruskoululaisten Move! -toimintamallia fyysisen toimintakyvyn seurannassa, jolloin ennaltaehkäisevään työhön pystyttiin panostamaan kouluissa. Varhaista tukea tarjottiin niille, joilla oli haasteita toimintakyvyssä tai liikkumisessa. Matalan kynnyksen liikkumista edistettiin liikuntaneuvonnan ja lajikokeilujen avulla, ja koulupäivän aikaista aktiivisuutta lisättiin.

Kouluissa tehtiin yhteistyötä ja edistettiin oppilaiden vaikutusmahdollisuuksia toivetaapahtumien, retkien ja vierailujen avulla. Varhaiskasvatuksessa pidettiin teemapäiviä ja -viikkoja (esim. Jekku Jänön liikuntaviikko, Lasten oikeuksien viikko, seurakunnan tuokiot), ja ala-asteella järjestettiin Suomi harrastaa -mallin mukaisesti kerhoja eri ikäisille ja vierailuja esimerkiksi palolaitokselle. Peruskoulussa toteutettiin Taidetestaus-ohjelmaa 8.-luokkalaisille, Hyvän mielen -kerhoa, monialaista oppimiskokonaisuutta, kiusaamisen vastaista KiVa-toimintaa sekä harrastamisen Suomen mallia.

Ala-asteella opettajat kiinnittivät huomiota oppilaiden lautasmaalleihin ja näyttävät mallia omalla toiminnallaan. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa valmistettu ruoka on ravitsemussuositusten mukaista.

5 Työikäiset

5.1 Työkyvyttömyys, sairauspäiväraha ja työkyvyttömyyseläke

Vuonna 2024 Vimpelin työikäisen väestön työkyvyttömyys (135,6) oli korkeampi kuin kansallinen (100,0) ja E-P hyvinvointialueen (122,0) yleinen taso. Järviseudun kuntiin verrattuna Vimpelin työkyvyttömyys on keskivaiheilla (taulukko 9). Työkyvyttömyyden indeksissä huomioidaan kolme ryhmää: työkyvyttömyyseläkkeen saajat, vuoden aikana yli 3 kuukauden pituisella sairauspäivärahajaksolla olleet sekä vuoden aikana ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet.

Indikaattori (Sotkanet)	Indikaattori suhteessa koko maan tasoon (100)				
	2024				
	Vimpeli	Alajärvi	Evijärvi	Lappajärvi	Soini
Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioidu	135,6	<u>143,5</u>	131,7	126,0	139,6

Taulukko 9: Työkyvyttömyysindeksi Järviseudun alueella (Sotkanet).

Työkyvyttömyysindeksin arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää työkyvyttömyys alueella on. On huomioitava, että kuntien ja alueiden indeksiarvoon vaikuttaa alueen työkyvyttömyyden kehityksen lisäksi koko maan samanaikainen kehitys. Indeksi on muodostettu kolmesta eri

tilastosta: Suomen työeläkkeensaajat (SVT), Tilasto sairauspäivärahoista (Kela) ja Tilasto Kelan kuntoutuksesta (Kela).

Sairausvakuutuslain mukaista päiväraha korvausta, kuten sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, tai YEL-päivärahaa vähintään yhdeltä päivältä saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on vähentynyt vuodesta 2023 asti. Tulos oli Evijärven pois lukien Järviseudun kuntien tason keskivaiheilla (110,4–119,2 / 1000).

Kuitenkin osasairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä lisääntyi hieman vuonna 2025 (taulukko 10). Molemmat indikaattoreista olivat Vimpelissä kansallista tasoa korkeammalla. Järviseudun tasoon verrattuna (15,3–18,3 / 1000) Vimpelissä oli eniten osasairauspäivärahaa saavia 25–64-vuotiaita tuhatta vastaavan ikäistä kohti.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai YEL-päivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on vaihtanut kurssia vuosien vaihdellessa, mutta määrä oli pienempi vuonna 2025 kuin vuonna 2024. Indikaattoreiden skaala huomioitava. Järviseudun tasoon verrattuna Vimpeli sijoittui skaalan paremmalle puolelle (29,3–39,4 / 1000).

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeen saanti oli sekä täysikäisissä työikäisissä sekä nuorissa aikuisissa yleisempää kuin kansallisesti ja hyvinvointialueella. Vimpelissä osuudet olivat Järviseudun tasoon verrattuna pienimpiä 25–64-vuotiailla (4,6–5,4 %), mutta korkeimpia 16–24-vuotiailla (Alajärvi 1,5 %, Lappajärvi 2,1 % vuonna 2024). Työkyvyttömyyseläkkeen saanti yleisesti oli suurempaa Vimpelissä kuin hyvinvointialueella (6,7 %) tai koko Suomen tasolla (5,1 %). Taso oli kuitenkin Järviseudun tason keskivaiheilla (9,5–11,0 %)

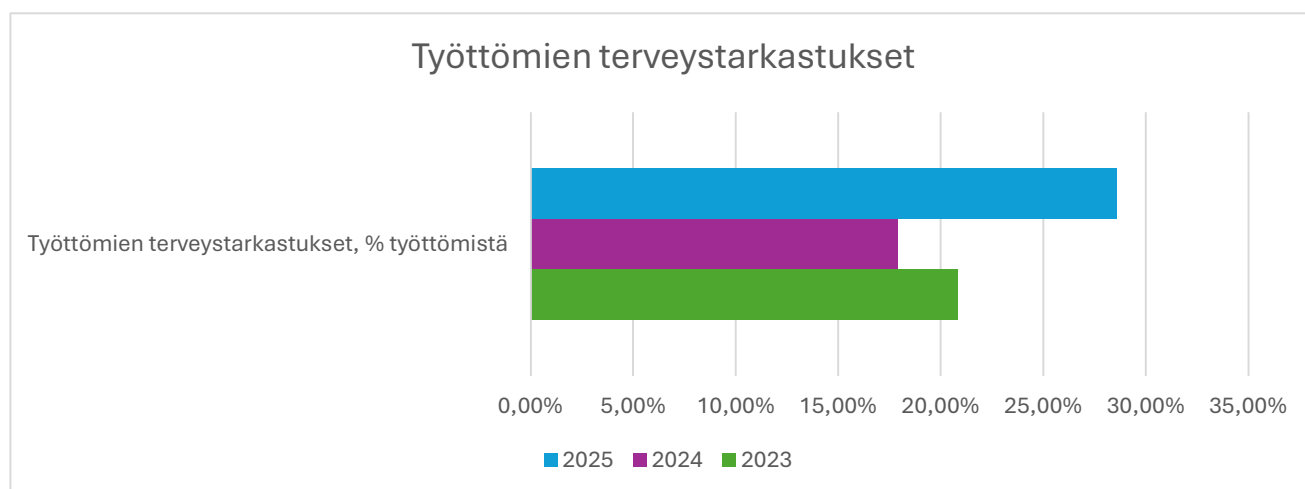
Indikaattori	2023	2024	2025
Sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä	163,5	147,3	112,6
Osasairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä	15,8	13,9	18,9
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä	33,4	43,7	31,5
Työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista	9,5 %	9,5 %	
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	2,4 %	2,4 %	

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	4,5 %	4,6 %	
---	-------	-------	--

Taulukko 10: Sairauspäivärahan saanti työikäisessä väestössä, Vimpeli (Sotkanet).

18–64-vuotiaiden työttömien osuus, joille on tehty perusterveydenhuollon avohoidon vastaanotolla terveystarkastus, nousi (kuvio 16). Vuonna 2025 työttömien terveystarkastuksia tehtiin lähes joka kolmannelle vimpeliläiselle työttömälle. Osuus oli miehissä korkeampi kuin naisissa. Vimpeliläisille työttömille tehtiin prosentuaalisesti huomattavasti enemmän terveystarkastuksia kuin kansallisesti (7,9 %) tai hyvinvointialueen tasolla (14,7 %). Myös Lappajärvellä ja Alajärvellä osuudet olivat pienempiä kuin Vimpelin osuus. Tämä voi johtua numeerisesti pienestä työttömien määrästä verrattuna muihin kuntiin ja kansalliseen tasoon.

Vimpelin työttömien aktivointiaste on seilannut parin vuoden ajan, mutta oli vuonna 2025 26,7 %. Taso oli korkeampi kuin kansallisesti (21,8 %), mutta sekä hyvinvointialueen että Järvisuudun kuntien tason keskivaiheilla (20,7–29,9 %). Aktivointiasteella tarkoitetaan aktiivisten työvoimapolitiittisten palveluiden piirissä olevien prosenttiosuutta työttömien työnhakijoiden ja palveluiden piirissä olevien summasta.

Kuvio 16: Työttömien terveystarkastukset, Vimpeli (Sotkanet).

5.2 Yhteenveto työikäisten terveydestä ja toimenpiteet vuonna 2025

Taulukossa 11 on kuvattu työikäisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden keskeiset tulokset. Taulukon jälkeen kuvataan vuonna 2025 tehdyt toimet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Positiivista	Seurattava	Kehitettävä
Sairauspäivärahan saanti 25–64-vuotiaassa väestössä vähentynyt muutaman vuoden ajan. Osuus Järviseudun tason keskivaiheilla	Työkyvyttömyyseläkkeen saanti Järviseudun tason keskivaiheilla	Osasairauspäivärahan saanti 25–64-vuotiaassa väestössä lisääntynyt edellisvuodesta. Osuus Järviseudun tason huonoin.
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahan saanti 25–64-vuotiaassa väestössä vähentynyt edellisvuodesta. Osuus Järviseudun tason paremmalla puolella	Työkyvyttömyyden taso Järviseudun tason keskivaiheilla	Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeen saanti ->16–24-vuotiailla Järviseudun heikoin osuus -> 24–64-vuotiailla Järviseudun paras osuus
Työttömien terveystarkastuksien osuus kasvanut ja parempi kuin Järviseudun taso muuten	Työttömien aktivointiaste Järviseudun ja hyvinvointialueen tason keskivaiheilla	

Taulukko 11: Yhteenveto työikäisten terveyden ja hyvinvoinnin yleisestä muutoksesta

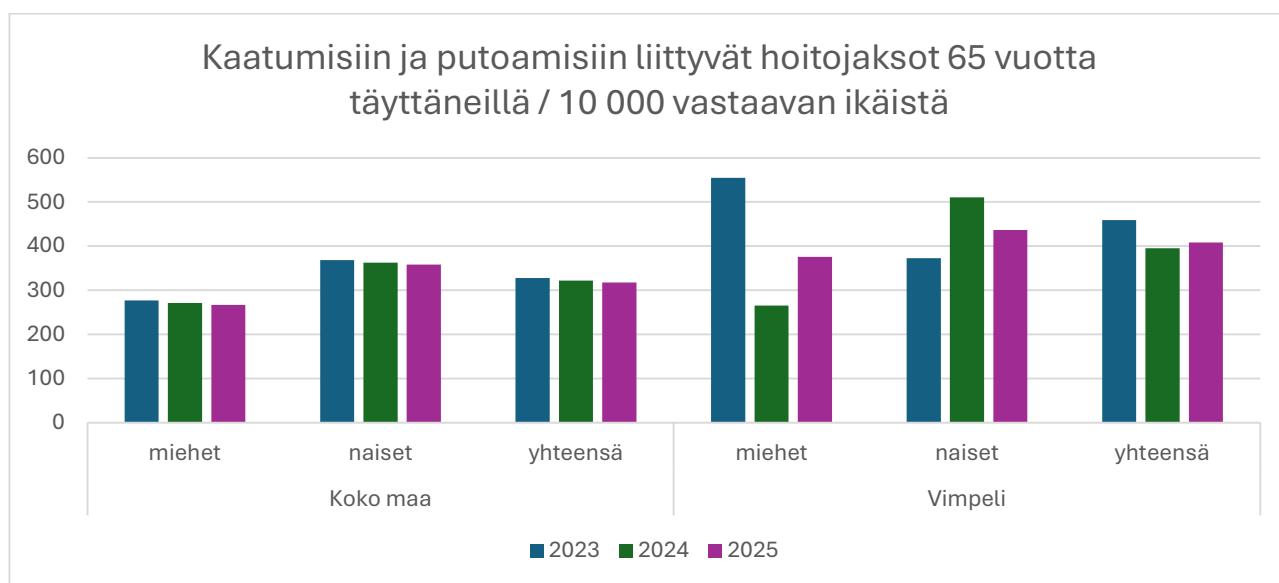
Kuntastrategiassa 2022–2025 ei ole kovin montaa tavoitetta suunnattu suoraan työikäisille heidän terveytensä edistämiseksi. Ulkokuntosalin rakentaminen loi myös työikäisille liikuntapaikan. Liikuntapaikkojen käyntitietoja käsiteltiin lautakunnassa. Kunnan puolesta järjestettiin tempauksia, liikuntaryhmiä ja kuntosaliohjauksia myös työikäisille. Riskiryhmässä oleville oli tarjolla maksutonta elintapaohjausta ja kaikille kuntalaisille maksutonta liikuntaneuvontaa.

Alle 30-vuotiaille nuorille aikuisille oli tarjolla Ohjaamon ja Etsivä nuorisotyön kautta luottamuksellista ja maksutonta tukea elämän nivelvaiheisiin, arjen suunnitteluun, syrjäytymisen ehkäisyyn ja työ- ja opiskelupaikkojen kartoittamiseen. Nämä infot löytyivät kunnan nettisivuilta. Myös hyvinvointialueen toiminta näkyi Vimpelin kunnassa esimerkiksi työpaja Apajan tarjoamana työtoimintana kädentaitojen parissa. Kuntayhtymä Kymppi muodostettiin vastaamaan kymmenen eteläpohjalaisen kunnan työllisyyspalveluista. Kymppin vuoden 2025 toimintakertomus löytyy heidän nettisivuiltansa.

6 Ikäihmiset

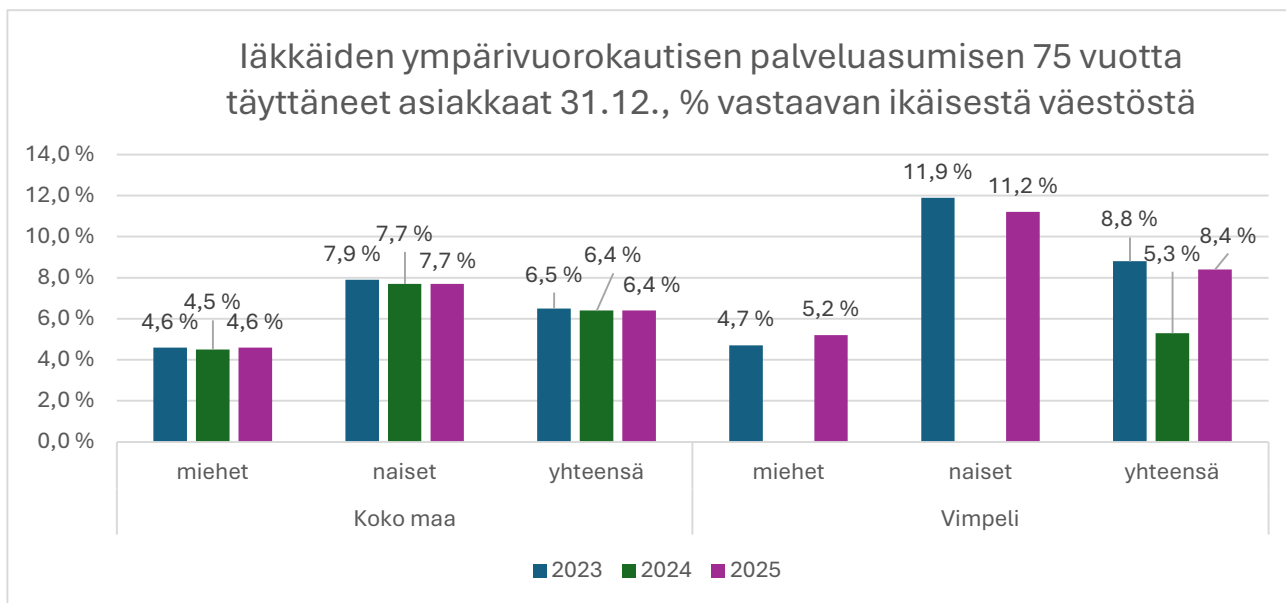
6.1 Asuminen ja hoitojaksot

Vimpelissä kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot olivat kokonaisuudessaan yleisempiä kuin koko maassa, mutta myös sukupuolen mukaan. Vimpeliläisillä miehillä hoitojaksot yleistyivät ja naisilla harventuivat vuonna 2025 (kuvio 17). Vimpelin taso oli Järviseudun tason korkeammalla puolella (226,0–436,0 / 10 000). On huomioitava skaala, jolla yleisyys ilmaistaan. Skaala on hoidettavien määrä kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä kohti, eli hoidettavia ei Vimpelin väestön mittakaavalla tarvitse olla montaa, että tulos näyttää suurelta. Muutosta on kuitenkin suositeltavaa seurata.

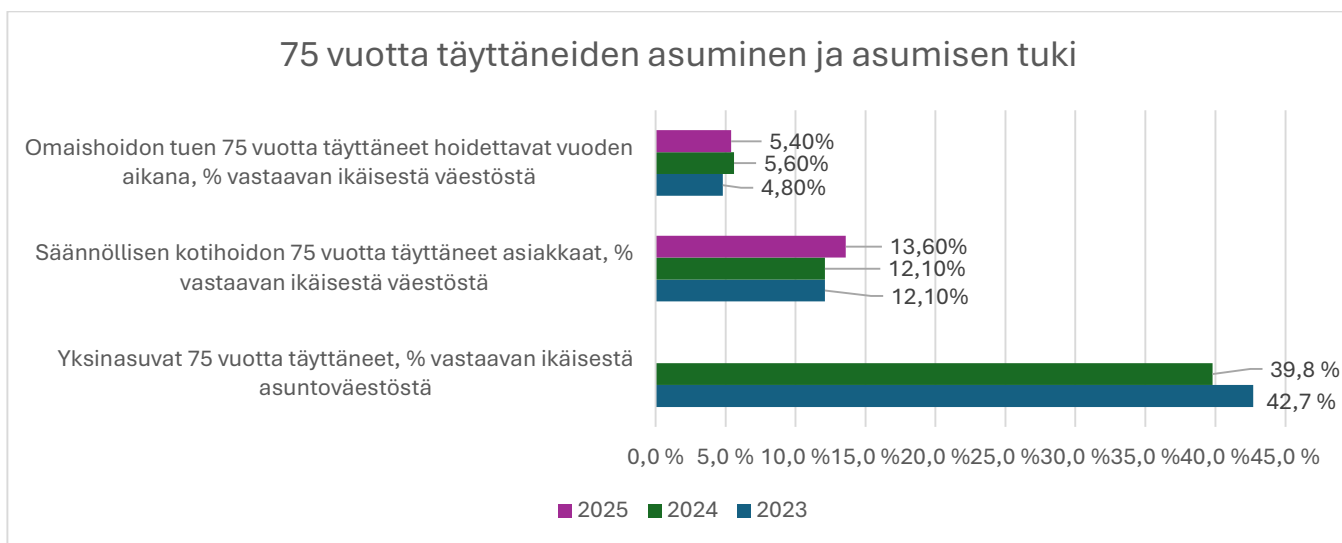
Kuvio 17: Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä, Vimpeli (Sotkanet).

Ympäri vuorokautisen palveluasumisen 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli Vimpelissä korkeampi kuin kansallinen taso. Erityisesti vimpeliläisillä naisilla ympärivuorokautinen palveluasuminen oli yleisempää kuin kansallisesti (kuvio 18). Taso oli Järviseudun kuntien tason keskivaiheilla (5,4–10,8 %).

Kuvio 18: Ympärivuorokautinen palveluasuminen yli 75-vuotiailla, Vimpeli (Sotkanet).

Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä vähentyi hieman vuonna 2024 (kuvio 19). Heidän osuutensa Vimpelissä oli alhaisempi kuin hyvinvointialueella (42,2 %) ja kansallisesti (45,1 %). Vimpelin osuus oli Järviseudun kuntien keskitasoa (31,2–41,8 %). Säännöllisen kotihoidon, kotisairaanhoidon ja kotipalvelun saaneiden yli 75-vuotiaiden osuus kasvoi hieman vuonna 2025, ja oli samaa luokkaa kuin kansallinen taso. Silti tulos oli pienimpien päädyssä Järviseudun kunnista (13,5–21,4 %). Vuonna 2025 omaishoidon tuen saaneiden 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuus laski hieman, mutta osuus oli silti hieman korkeampi kuin kansallinen taso (4 %). Järviseudun kunnista Vimpelin taso oli pienin (5,4–9,4 %).

Kuvio 19: 75 vuotta täyttäneiden asuminen ja asumisen tuki, Vimpeli (Sotkanet).

6.2 Yhteenveto ikäihmisten hyvinvoinnista ja tehdyt toimet vuonna 2025

Taulukossa 12 on kuvattu ikäihmisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavien indikaattoreiden keskeiset tulokset. Taulukon jälkeen kuvataan vuonna 2025 tehdyt toimet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Positiivista	Seurattava	Kehitettävä
Kotihoidon avun piiriin päässyt useampi sitä tarvitseva henkilö (?)	Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus vähentynyt -> seurataan, johtuuko esimerkiksi palveluasumiseen vaihtamisesta	Kaatumisista ja putoamisista johtuvat hoitajakset lisääntyneet 75 vuotta täyttäneillä. Taso on korkeampi kuin kansallisesti, ja Järviseudun tason korkeammassa päädyssä. Huomioidaan skaala
Säännöllisen kotihoidot 75 vuotta täyttäneiden asiakkaiden osuuden pieni kasvu. Osuus silti Järviseudun kunnista toiseksi pienin	Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneiden hoidettavien osuuden muutos. Järviseudun kunnista pienin osuus	Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asukkaiden osuus lisääntynyt viimevuodesta. Taso on korkeampi kuin kansallisesti, mutta Järviseudun keskitasoa
		Ei paljoa terveyden ja hyvinvoinnin tasoa kuvaavaa tietoa saatavilla

Taulukko 12: Yhteenveto ikäihmisten hyvinvoinnin muutoksesta

Kuntastrategiassa 2022–2025 ei ole kovin montaa tavoitetta suunnattu suoraan ikäihmisille ja heidän hyvinvointinsa edistämiseksi tai tukemiseksi. Kunnan puolesta järjestettiin kuitenkin eläkeläisille maksuttomia tempauksia, monipuolisia liikuntaryhmiä ja kuntosaliohjauksia terveyden ja hyvinvoinnin tueksi ja edistämiseksi. Eläkeläisille ja erityisryhmiin kuuluville mahdollistettiin alennushintainen kuntosalikortti. Eläkeläisille järjestettiin myös Ikiliikkuja teemaviikko sekä hyvinvointiluento. Myös kolmannen sektorin toimijat, kuten Eläkeliitto Vimpeli ja Suomen punainen risti, järjestivät omaa ohjelmaa ikäihmisille.

7 Hyvinvointikertomus 2023–2025 johtopäätökset

Ikäryhmittäisesti terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät kehittämiskohteet hyvinvointikertomuksen 2025 pohjalta:

Yleinen taso:

- Väestömäärän väheneminen
- Lasten pienituloisuus
- Toimeentulotuen saanti verrattuna Järviseudun samankokoisiin kuntiin
- Sairastavuus (alkoholisairastavuus, muistisairaudet ja sepelvaltimotaudit)

Lapset ja nuoret:

- 5.luokkalaisten fyysinen toimintakyky
- Peruskoululaisten koululounaan välistä jättäminen
- Lukiolaisten kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus

Työikäiset:

- Vakavan työttömyyden yleistymisen ja taso: rakennetyöttömyys, nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys työttömien keskuudessa
- Työkyvyttömyyden taso
- Työkyvyttömyyseläkkeen saanti yleisesti mutta myös mielenterveyssyistä nuorilla aikuisilla
- Osasairauspäivärahan saanti työikäisillä

Ikäihmiset:

- Iäkkäiden asumisen ja sen tuen kehityssuunnat
- Kaatumisista johtuvien hoitojaksojen vähentäminen
- Hyvinvoinnin tilan selvittäminen

Kunnan toiminnassa terveyttä ja hyvinvointia edistetään hienosti, ja terveydentason ylläpitämiseksi annetaan mahdollisuuksia kaikissa ikäryhmissä. Lapsista ja nuorista on paljon informaatiota tarjolla kouluterveyskyselyn myötä, mutta työikäisten ja ikäihmisten terveydentilan kartoittaminen pohjautuu hyvinvointialueen saamiin tietoihin. Näiden ryhmien terveydentilan selvittäminen olisi hyödyllistä kunnan toiminnan kehittämisen kannalta.

HYVINVOINTISUUNNITELMA 2026-2029

1 Johdanto

Hyvinvointikertomus- ja suunnitelma mahdollistavat kunnan toiminnan kehittämisen, johtamisen ja terveyden edistämistyön. Suunnitelma toimii päätöksenteon tukena ja asettaa suuntaviivat vuosittaiseen sekä valtuustokauden kattavaan toimintaan.

Jokainen hyvinvointialue ja kunta päättää itse painopisteistään ja toimenpiteistään sekä asettaa toteutumista seuraavan mittarikokonaisuuden. Toimeenpanon onnistumista ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan valtuustokauden päätteeksi taas alueellisessa hyvinvointikertomuksessa. (THL 2026.)

Vimpelin kunnan strategioissa on vahva pohja terveyden edistämiselle ja hyvinvoinnin tavoittelulle. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet pohjautuvat paljolti vuosien 2021–2025 kuntastrategiaan ja vuosien 2026–2029 kuntastrategialuonnokseen, huomioiden erityiset tarpeet hyvinvointikertomuksen kautta. Painopisteissä on otettu mallia Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen tekemästä laajasta hyvinvointisuunnitelmasta 2026–2029 huomioiden Vimpelin väestön terveydentila.

Vimpelin hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 painopisteet

Lapset ja nuoret:

- **Painopiste 1)** Terveellisten elintapojen edistäminen ja erityisesti fyysisen toimintakyvyn tukeminen
- **Painopiste 2)** Osallisuus ja turvallisuus
- **Painopiste 3)** Perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen

Työikäiset:

- **Painopiste 1)** Työkyvyttömyyden väheneminen ja työkykyisyyden säilyminen
- **Painopiste 2)** Terveellisten elintapojen tukeminen

Ikääntyneet:

- **Painopiste 1)** Hyvinvoinnin ylläpito, toimintakyvyn vahvistuminen ja osallisuuden turvaaminen

1.1 Seuranta

Tulevissa **vuosittaisissa** hyvinvointikertomuksissa käydään läpi terveydentilaa vähintään Sotkanetin vähimmäistietovaatimusten mukaisilla indikaattoreilla. Avataan ja arvioidaan lyhyesti ikäryhmittäin asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista. Seuraavan vuoden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä ohjataan valitsemalla laajasta hyvinvointisuunnitelmasta terveydentilan vaatimia kohdennettuja toimia tai painopisteitä.

Seuraavassa **laajassa** hyvinvointikertomuksessa kuvataan terveydentilan muutos aiemman hyvinvointisuunnitelman kattavina vuosina. Kuvataan myös aiemman hyvinvointisuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen ja arviointi. Laajassa hyvinvointisuunnitelmassa asetetaan suuntaviivat seuraavalle valtuustokauden mittaiselle hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyölle.

Tavoitteiden ja toimenpiteiden vastuutahot on annettu esimerkkinä. Toimet vaativat koko kunnan yhteistyötä.

HVA = hyvinvointialue

SIV = sivistystoimi

TEK = tekninen toimi

VAT = vapaa-aikatoimi

VIE = viestintä

3.sektori = järjestöt, yhdistykset, itsenäiset toimijat, seurakunta ym.

2 Lapset ja nuoret

Hyvinvointikertomuksen 2025 perusteella lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi täytyy panostaa erityisesti fyysiseen toimintakykyyn ja liikunnan lisäämiseen niillä, jotka eivät harrasta liikuntaa. Lisäksi olisi tärkeä tukea terveydentilan kokemuksen, positiivisen mielenterveyden, päihteidenkäytön vähentymisen sekä terveellisten elämäntapojen kokonaisuuden positiivista kehitystä.

Vihreä teksti = kuntastrategian luonnoksesta 24.6.2026

PAINOPISTE 1: Terveellisten elintapojen edistäminen ja erityisesti fyysisen toimintakyvyn tukeminen			
Tavoite:	Toimenpide:	Seuranta:	Sektori :

Mielekkään liikunnan ja liikuntamahdollisuuksien lisääminen	Mielekkäiden harrastusten mahdollistaminen → kysely ja yhden esille nousseen idean toteuttaminen kerran vuodessa	Toteutunut 1x/v: kyllä/ei Kunnan yleinen tavoite: Liikuntapaikkojen kävijämäärä kasvaa 10 %/v.: kyllä/ei	VAT
	Lasten ja nuorten liikunta-/harrastaneuvontamallin kehittäminen (yhteistyö Liikkuva koulu - hankkeen kanssa)	Edistetty tai toteutettu vuoden aikana: kyllä/ei Osallistuvien määrän seuranta (LK-hanke) Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (Sotkanet ind.)	VAT+ SIV+ 3.sek.
	Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan luotettavan terveysviestinnän välittäminen viestintäkanavissa. → esim. teemapostaus 3x/v terveellisistä elintavoista, liikunnasta, nuorten tapahtumista, luotettavista tahoista	Toteutunut: kyllä/ei	VIE+ VAT+ TEK+ SIV
	Liikunnan lisääminen yhteistyössä koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa: → Toteutetaan vähintään 2 liikunnallista kampanjaa tai toimintamallia vuosittain → Sivistystoimen ja liikuntatoimen yhteistyö ja strategian luonti liikunnallisten elämäntapojen omaksumiseksi	Kunnan kouluista ja päiväkodeista 80 % osallistuu toimintaan ja kampanjoihin: kyllä/ei Harrastamisen Suomen malliin osallistuvien lasten määrä kasvaa: kyllä/ei Strategiaa liikunnallisten elämäntapojen	SIV+ VAT

	➔ Vahvistetaan Harrastamisen Suomen mallia	omaksumiseksi edistetty: kyllä/ei Koulujen liikunnan edistämistä seurantaan ja toimia raportoidaan vuosikertomuksessa (esim. Liikkuva koulu seuranta ja tulosten huomiointi toiminnassa): kyllä/ei Move! -tulosten raportointi (esim. heikko fyysinen toimintakyky Sotkanet ind. tai koko data LK-koordinaattorilta) Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (Sotkanet ind., ei pakollinen)	
Päihteidenkäytön ja rahapelaamisen riskikäyttäytymisen tunnistaminen ennakoivasti	Ehkäisevän päihdetyön toiminnan toteuttaminen alueellisen työryhmän (Alajärvi, Evijärvi, Kauhava, Lappajärvi, Vimpeli) sekä hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä ➔ esim. Tapaamiset ja kokoukset, päihdekasvatussuunnitelman kehittäminen, jalkauttaminen kouluihin	EPT työryhmän raportit ja omien tavoitteiden saavuttaminen Kunnassa työskentelee EPT työryhmän jäsen: kyllä/ei EPT-suunnitelmaa edistetään	VAT
	Koulujen ja nuorisotoimen päihdekasvatus ➔ esim. materiaalia EHYT ry:ltä, päihdeteemaiset kokoontumiset	Vimpelissä: kyllä/ei Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa,	VAT + SIV

	vanhempien kanssa, oppilaille materiaalia	nuuskaa tai nikotiinipusseja (Sotkanet ind.) Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa (Sotkanet ind.) Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (Sotkanet ind.) Ei käytä alkoholia (Sotkanet ind., ei pakollinen) Huolta herättävää päihteiden tai tupakka ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista (Sotkanet ind., ei pakollinen)	
Terveellisen ja mielekkään ravitsemuksen tukeminen ja tiedon lisääminen	Koululaisten ravitsemuksen merkitys teemaksi sekä oppilaille että huoltajille → esim. ravintoteemaiset kokoontumiset vanhempien kanssa, ravintokeskustelua lasten ja nuorten kanssa, sometiedotusta	Toteutunut: kyllä/ei Terveyttä edistäviä elintapoja - summaindikaattori (Sotkanet ind.) Ei syö koululounasta päivittäin (Sotkanet ind., ei pakollinen) Ei syö aamupalaa joka arkipäivä (Sotkanet ind., ei pakollinen)	SIV + VAT

PAINOPISTE 2: Osallisuus ja turvallisuus			
Tavoite:	Toiminta:	Seuranta:	Sektori:
Koulukiusaamisen vastaisen työn jatkaminen	Koulut strategisesti mukana kiusaamiseen puuttumisessa	Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (Sotkanet ind.) Kiusaamiseen puuttuminen mainittu koulujen vuosisuunnitelmassa: kyllä/ei Kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisyksi kouluissa käytetään toimintamalleja: kyllä/ei	SIV
Syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrän vähentäminen ja syrjäytymisen ehkäisy	Osallisuuden ja vaikuttamisen vahvistaminen → Yhteistyö NuVa:n kanssa: vähintään 3 aloitetta vuodessa → Kansalaisopiston kurssien järjestäminen kysynnän ja palautteen mukaan → Vähintään 70 % nuorista osallistuu vuosittain nuorisopalveluiden toimintaan	Toteutunut: kyllä/ei NuVa:n saamat ilmoitukset ja vastausten määrät Kävijäseuranta	NuVA + VAT
	Nuorille suunnattujen syrjäytymistä ehkäisevien palveluiden näkyväksi tekeminen → Esimerkiksi Starttipaja Laiturin, Ohjaamon, Etsivä nuorisotyön toiminnan tutuksi tekeminen nuorille (viestintäkanavat, koulut)	Tapahtunut 1x/v: kyllä/ei	VIE + VAT + SIV

	Elämänhallinnan ja ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen → esim. työpajat, luennot, teemapäivät	Syrjäytymisriskissä (Sotkanet ind.) Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat (Sotkanet ind.) 4 teemallista tapahtumaa kuntastrategian mukaisesti: kyllä/ei	VAT + SIV + 3.sek
Mielen hyvinvoinnin tukeminen, ahdistuneisuuden vähentäminen	Huomioidaan lasten ja nuorten mielipiteet heitä koskevissa asioissa ja yleisen toiminnan kehittämisessä	Mielipiteiden kartoittaminen: kyllä/ei Tiedotuskanavat ovat kohderyhmälle saavutettavia: kyllä/ei Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä (Sotkanet ind.)	SIV + VAT
	Mielen hyvinvoinnin tukeminen nuorten ympäristöissä: → Sosiaalisen ja kulttuurisen hyvinvoinnin huomiointi tapahtumissa → Kiusaamista ja syrjintää ehkäisevien toimintamallien käyttö kouluissa → Positiivisen tulevaisuuskuvan luominen ja nuorten näkeminen mahdollisuutena → Henkilökunnan pätevyyden tukeminen koulutusmateriaalien avulla	Sosiaalista tekemistä ja kulttuuriohjelmaa nuorille vuosittain: kyllä/ei Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (Sotkanet ind.) Korkea positiivinen mielenterveys (Sotkanet ind.) Erittäin heikko osallisuuden kokemus (Sotkanet ind.) Tuntee itsensä yksinäiseksi (Sotkanet ind., ei pakollinen)	SIV+ VAT+ 3.sek

PAINOPISTE 3: Perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuuden tukeminen			
Tavoite:	Toiminta:	Seuranta:	Sektori:
Kehitetään perheiden hyvinvointia lisääviä tapahtumia	Perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen kehittämällä perheille suunnattua yhteistä toimintaa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa → esim. toiminnallinen perhekerho, omatoimiset liikuntahaasteet, perheille suunnattu juhlatilaisuus, Vimpeli-mallin kehittäminen kasvatustyön ja lasten ja nuorten elämänhallinnan tueksi	Toteutunut: kyllä/ei Kysely perheille hyvinvoinnista, tapahtumista ja osallistumisesta.	VAT + SIV + 3.Sek + HVA
Tuetaan Vimpeliin muuttamista ja kunnassa asuvia perheitä	Mahdollistetaan perheiden osallistuminen liikuntaan ja kulttuuriin taloudellisesta ja sosiaalisesta asemasta riippumatta → esim. Lasten harrastamisen tuki, Kaikukortti Tuetaan lapsiperheiden arkea → esim. Vauvaraha	Jaetun avustuksen määrä Vimpelissä asuvien lapsiperheiden määrä (alle 5-vuotiaiden määrän kehitys, Tilastokeskus)	VAT, Moms - 4Kids, HVA
Informoidaan perheitä heitä koskevista tapahtumista ja palveluista kunnan viestintäkanavissa	Perheitä koskevat tapahtumat, palvelut ja toimijat listattu kunnan nettisivuille → esim. neuvolapalvelut, kunnan järjestämät kerhot, kansalaisopiston nettisivut, MLL, 4H ym. toimijoiden nettisivut.	Päivitetty 1x/v: kyllä/ei	VIE+ VAT

3 Työikäiset

Hyvinvointikertomuksen 2025 perusteella työikäisen väestön hyvinvoinnin vahvistamiseksi täytyy panostaa erityisesti työkyvyn säilyttämiseen, sairauksien ehkäisyyn elintapojen avulla sekä pitkäaikaistyöttömyydelle altistavien tekijöiden vähentämiseen. Sairauksista erityisesti alkoholisairastavuuden, sepelvaltimotautien ja muistisairauksien vähentämiseen on

panostettava. Lisäksi olisi tärkeä edistää työttömyyden vähenemistä ja jatkaa vähäisten tapaturmien positiivista kehitystä.

PAINOPISTE 1: Työkyvyttömyyden väheneminen ja työkykyisyyden säilyminen			
Tavoite:	Toimet:	Seuranta:	Sektori:
Pitkäaikaistyöttömyksen joutumisen estäminen ja pitkäaikaistyöttömyyden katkaiseminen varhaisessa vaiheessa	Mallien hakeminen työllistymisen edistämiseksi Kuntayhtymä Kympin kanssa	Toteutuminen: kyllä/ei Työkyvyttömyysindeksi (Sotkanet ind.) Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaista (Sotkanet ind.) Työttömät % (Sotkanet ind., ei pakollinen) Pitkäaikaistyöttömät (Sotkanet ind., ei pakollinen) Nuorisotyöttömät (Sotkanet ind., ei pakollinen) Työttömien aktivointiaste, % (Sotkanet ind., ei pakollinen)	HVA+ 3.sek+
	Työttömille suunnattua ohjelmaa yhteistyössä hyvinvointialueen (työpaja Apaja) ja paikallisten toimijoiden (Etsivä nuorisotyö, Ohjaamo, vieruskunnat) kanssa		
Työttömien hyvinvoinnista huolehtiminen	Työttömien terveystarkastukset	Työttömien terveystarkastukset (Sotkanet ind.)	HVA
Paikallisen työllisyyden tukeminen huoltosuhteiden tasapainottamiseksi	Yhteistyö kuntayhtymä Kympin kanssa; palveluista ja uusista malleista tiedottaminen kuntalaisille ja työpaikoille (nuorten työllistymisaseteli, maksuton neuvonta, palkkatuki)	Toteutuminen: kyllä/ei Ikäjakamat (Sotkanet ind.)	VAT+ VIE+ 3.sek

	Työvoiman rekrytointi ”JAMI:n/Järviseudun mallin” ja yhteistyön avulla	Demografinen ja taloudellinen huoltosuhde (Sotkanet ind., ei pakollinen) Työlliset % (Sotkanet ind., ei pakollinen) Tulo- ja lähtömuuttajat (Sotkanet ind., ei pakollinen)	
--	---	---	--

PAINOPISTE 2: Terveellisten elintapojen tukeminen

Tavoite:	Toimet:	Seuranta:	Sektori:
Hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen, jotta työssä pysytään ja tarve sairastamisen tulle vähenee	Työikäisille suunnatun luotettavan terveysviestinnän välittäminen viestintäkanavissa → esim. teemapostaus 3x/v terveellisistä elintavoista, päihteistä ja tapahtumista	Toteutuminen: kyllä/ei	VAT+ VIE
	Riskiryhmäläisten elintaparyhmät ja -yksilöohjaukset	Palaute Ohjaukseen osallistuvien määrä	VAT
	Erilaisten ja monipuolisten liikuntaryhmien järjestäminen	Työlliset ja työttömät huomioitu kohderyhmässä: kyllä/ei Työttömät huomioitu osallistumismaksussa: kyllä/ei Palautteen ja toiveiden kartoittaminen: kyllä/ei Vähintään 1 uusi omaehtoista	VAT

		liikkumista tukeva kohde toteutetaan valtuustokauden aikana: kyllä/ei	
	Kaikille suunnatun liikuntaneuvonnan vaikuttavuuden lisääminen	Vuosittain vähintään 50 liikuntaneuvontakäyntiä: kyllä/ei Seurantakyselyn mukaan 50 % asiakkaista lisää liikunta-aktiivisuuttaan: kyllä/ei	VAT
	Mielenterveyden tukeminen lisäämällä osallistavaa vuorovaikutuksellista ja kulttuurista toimintaa → Osallistava budjetointi → Lausuntojen pyytäminen → Selkokielineen viestintä → Kuntalaiskysely 2x/valtuustokausi	Toteutunut: kyllä/ei Kyselyiden tulokset Palaute	VIE
Alkoholi- ja päihdehaittojen ennaltaehkäisy	Jalostetaan ennaltaehkäisevän päihdetyön ryhmän toimintoja myös työikäisiin	Työikäisten asemaa edistetty EPT työryhmässä: kyllä/ei Alkoholisairastavuus (Sotkanet ind., ei pakollinen) Alkoholijuomien myynti (Sotkanet ind., ei pakollinen)	VAT
	Ennaltaehkäisevän päihdetyön materiaalia kunnan työpaikoilla	Toteutunut: kyllä/ei	VAT

4 Ikäihmiset

Ikäihmiset terveydentilasta saatiin tietoa vain Sotkanetin kuntakohtaisesti saatavilla olevien indikaattoreiden avulla. Ensinnäkin kunnan olisi hyödyllistä yrittää saada lisää tietoa ikäihmisten terveydentilasta hyvinvointialueelta tai tekemällä itse kyselyn. Olisi hyvä myös

panostaa kaatumisen ja putoamisten ehkäisyyn fyysistä toimintakykyä tukemalla. Alkoholisairastavuuden, muistisairauksien ja sepelvaltimotautien puhkeamisen estämiseksi ja hidastamiseksi tulisi mahdollistaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukevia toimintoja sekä ikäihmisillä että muulla aikuisella väestöllä. Kotona asumista voidaan tukea fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia tukemalla.

PAINOPISTE: Hyvinvoinnin ylläpito, toimintakyvyn vahvistuminen ja osallisuuden turvaaminen			
Tavoite:	Toiminta:	Seuranta:	Sektori:
Terveyden ylläpito ja toimintakyvyttömyyden ehkäisy	Eläkeläisille ja ikäihmisille kohdennettuja liikunta- ja hyvinvointiryhmiä	Ikäihmiset huomioitu kohderyhmässä: kyllä/ei Ikäihmiset huomioitu osallistumismaksuissa: kyllä/ei Palautteen ja toiveiden kartoittaminen: kyllä/ei Digitaalisten liikuntapalveluiden kehittäminen ja käyttöasteen kasvu (vähintään 2 uutta digipalvelua: varausjärjestelmä, etäohjaus): kyllä/ei Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana (Sotkanet ind.) Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet (Sotkanet in.) Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä (Sotkanet ind., ei pakollinen) Säännöllisen kotihoidon 75 vuotta täyttäneet	VAT + 3.Sek

		asiakkaat (Sotkanet ind., ei pakollinen)	
	Hyvinvoinnin tilan selvittäminen	Hyvinvointia ja mielipiteitä selvittävä kysely tai tietojen keruu hyvinvointialueelta 1x/v: kyllä/ei Terveystilan raportointi vuosittaisessa hyvinvointikertomuksessa: kyllä/ei Kysely saatavilla sähköisesti ja paperilla: kyllä/ei Sairastavuusindeksi (Sotkanet ind.)	VAT
	Hyvinvointia ja terveyttä tukevista elintavoista ohjeistaminen → esim. posterit ikäihmisten ympäristöihin, FINGER-mallin mukainen elintapaohjaus, teemapäivät	Toteutunut: kyllä/ei Ikäihmisten parissa työskentelevä on käynyt FINGER abc-verkkokoulutuksen: kyllä/ei	VAT, 3.sek
Sosiaalisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukeminen	Matalankynnyksen päivätoimintaa tai -ohjelmaa yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa → esim. muistia ja mielenterveyttä tukevaa ohjelmaa kirjastossa	Osallistujamäärä Toteutunut: kyllä/ei	3.sek VAT
	Kulttuuriohjelmaa ja -toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa (eläkeliitto, spr)	Toteutunut: kyllä/ei	3.sek

HYVINVOINTIKERTOMUKSEN 2023-2025 JA HYVINVOINTISUUNNITELMAN 2026–2029 HYVÄKSYNTÄ

Kunnanhallitus 24.8.2026 § 150

Kunnanvaltuusto 21.9.2026 § 39

Lähteet:

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, 612/2021. [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä | 612/2021 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Sotkanet. (n.d.) Tilasto- ja indikaattoripankki. [Tilastohaku - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#). Viitattu 1.7.2026.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, THL. (2026.) [HYTE-kerroin kunnille - THL](#) viitattu 27.5.2026.

Tilastokeskus. (n.d.) Kuntien avainluvut [Kuntien avainluvut | Tilastokeskus](#) . Viitattu 22.6..2026.

Valtionvarainministeriö. (n.d.) Valtionosuuslaskelmia. [Valtionosuuslaskelmia - Valtiovarainministeriö](#) . Viitattu 27.5.2026.